

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO -toimintamalli

Hyväksytty aluehallituksessa 17.4.2023

TKIO-toimintamallin valmistelutyöryhmä
koordinaattorit
Iiris Juvansuu, kehittämispäällikkö
Tuija Tuorila, kehittämiskoordinaattori
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
TKIO ja osallisuus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 KESKI-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN KESKEISET TKIO-TOIMIJAT	5
3 KESKI-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN TKIO -TOIMINTAMALLI	6
3.1 Sisäinen TKIO -toiminta	8
3.2 Ulkoinen TKIO -toiminta	10
3.3 Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO -toiminnan vuosikello	14
3.4 Kehittämisen keihäänkärjet.....	15
4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	16
Liite 1. Sisäiset TKIO -toimintakäytännöt vuoden 2022 lopussa	18
1.1. Tutkimus	18
1.2. Kehittäminen	23
1.3. Innovaatiotoiminta	25
1.4. Osaamistarpeiden ennakointi ja osaamisen kehittäminen	26
Liite 2. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen ulkoinen TKIO	30
2.1. Tutkimus	32
2.2. Kehittäminen	32
2.3. Innovaatiotoiminta	34
2.4. Osaamistarpeiden ennakointi ja osaamisen kehittäminen	34
Liite 3. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen keskeisten ulkoisen TKIO:n kumppaneiden TKIO- perustietoja	36
Liite 4. Kooste TKIO-toimijoiden esittämistä keskeisistä kehittämistarpeista ja ehdotuksista hyvinvointialueen TKIO-toiminnalle	41
Liite 5. Hanketoiminta Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystyöryhmätyössä vuonna 2022..	45
Liite 6. Kuvaus TKIO-toimintamallin taustoista ja laadinnasta	46

1 JOHDANTO

TKIO- toimintamallin tavoitteena on tehostaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja osaamisen kehittämistä sekä TKIO-toiminnan vaikuttavuutta Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Tehtävä rajattiin sisältämään seuraavat kaksi toimenpidettä:

1. Laaditaan linjaukset sekä sisäiselle että ulkoiselle TKIO-toiminnalle
2. Laaditaan TKIO-toimintamalli ja vuosikello

Toimintamallin laadinta alkoi osana Soite 2.0 -Rakenneuudistus –hanketta, joka päättyi 31.12.2021. Työstämistä jatkettiin vuonna 2022 vastaamaan sote-uudistuksen alueellisiin TKIO-kehittämistarpeisiin. Valmistelua on ohjannut TKIO-asiantuntijoista koostuva työryhmä ja koordinoijina toimivat kehittämisspäällikkö Iiris Jurvansuu Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIAsta ja kehittämiskoordinaattori Tuija Tuorila Osallisuus ja kehittämisen tuki -vastuualueelta (1.1.2023 alkaen TKIO ja osallisuus -vastuualue). Valmistelutyöryhmän kokoonpano on esitetty liitteessä 6.

TKIO -toiminnan käsitteiden määrittelyjä toimintamallin taustaksi

	Tutkimus	Kehittäminen	Innovaatio	Osaamisen ennakointi ja kehittäminen
Yleinen OECD:n ja Tilastokeskuksen määritelmä	Toimintaa uuden tiedon luomiseksi ja saavuttamiseksi (perustutkimus), sekä soveltamista uusien menetelmien ja keinojen kehittämiseksi eri ongelmien ratkaisuun (soveltava tutkimus)	Systemaattista toimintaa tutkimuksessa syntyneen tai käytännössä kerääntyneen tiedon soveltamiseksi, uusien prosessien ja menetelmien kehittämiseksi tai olemassa olevien parantamiseksi	Uusien tuotteiden ja palvelujen, alustojen ja liiketoimintamallien kehittäminen	-
Määritelmä sote-painotuksella, täydennetty Soiten TKIO -toimintamallin valmistelutyöryhmä	Biolääketieteellinen, hallintotieteellinen, hoitotieteellinen, lääketieteellinen, terveyshallintotieteellinen, yhteiskuntatieteellinen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja palvelujärjestelmätutkimus, sosiaaliryöryhmä tutkimus, yhteistutkimus jne.	Uusien palvelujärjestelmien ja –prosessien, palvelujen ja asiantuntijoiden kehittäminen sekä laitteiden, tietojärjestelmien ja digitaalisten sovellusten, hoitomuotojen kehittäminen ja käyttöönotto	Uusien palvelujen sekä laitteiden, tietojärjestelmien ja digitaalisten sovellusten, hoitomuotojen kehittäminen. Koulutus, täydennyskoulutus, osaamisen kehittäminen.	Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammatillisten osaamistarpeiden systemaattinen ennakointi ja tunnistaminen sekä koulutuksen edellytysten kehittäminen

Kuvio 1. TKIO-toiminnan keskeiset käsitteet ¹

¹ Toimintamalleja sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan edistämiseen. Valituseuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:55 Kalle A. Piirainen, Anne-Mari Järvelin, Hanna Koskela, Helka Lamminkoski, Kimmo Halme, Valtteri Laasonen, Jere Talvitie, Samuli Manu, Tommi Ranta, Ira Haavisto, Antti Rissanen, Riikka-Leena Leskelä

Eduskunta hyväksyi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevat keskeiset lait kesäkuussa 2021. Lait tulevat voimaan porrastetusti. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.7.2021. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kokonaisuudessaan hyvinvointialueille 1.1.2023.² TKI-toimintaan liittyy olennaisesti hyvinvointialueiden yhteistyösopimus, jolla varmistetaan saman yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteistyö ja työnjako muun muassa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan yhteensovittamiseksi niin, että hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien hoitaminen turvataan koko yhteistyöalueella. Valtioneuvosto hyväksyi 2.3.2023 asetuksen Hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta, joka tulee voimaan 1.7.2023.³

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 32 § mukaan hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalansa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden. Lisäksi hyvinvointialue koordinoi ja ohjaa palvelutuotannossa tapahtuvaa integroitua kehittämistyötä sekä tukee kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvässä kehittämistyössä. Hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä on tehtävä yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa.⁴

Hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten järjestämislaki määrittelee viisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluetta. Keski-Pohjanmaa kuuluu Pohjois-Suomen yhteistyöalueeseen. Yhteistyöalueille laaditaan yhteistyösopimukset, joiden sisältöä kuvataan tarkemmin luvussa 3.2.

Sosiaalihuollon, terveydenhuollon ja pelastustoimen tutkimuksella, kehittämisellä, osaamistarpeiden ennakoinnilla ja osaamisen kehittämisellä on eri hyvinvointialueilla myös olemassa olevia, pitkäänkin jatkuneita TKIO –toiminnan rakenteita ja verkostoja. Tämän yhteistyön optimaalinen hyödyntäminen on tärkeää myös jatkossa, jotta asukkaille pystytään järjestämään laadukkaita, oikea-aikaisia ja tarvetta vastaavia palveluita terveyden, sosiaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamiseksi, ennaltaehkäisevät palvelut mukaan lukien.

Dokumentin alussa esitellään Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO – toimintamalli, keskeiset TKIO -toimijat sekä vuonna 2023 käyttöön otettavan TKIO -toimintamallin ydinasiat.

² Sosiaali- ja terveysministeriö: www.soteuudistus.fi/lainsaadanto

³ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230309>

⁴ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>; 32 §

Sisällöllisistä tavoitteista esitellään vain kaksi ns. keihäänkärkeä. Muilta osin on tarkoitus työstää ja täydentää toimintamallia sitä mukaa kun käyttöönotto etenee. Liitteissä 1-6 kuvataan TKIO -toiminnan lähtötilannetta ja toimintaympäristöä vuoden 2022 lopussa, jolloin Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvotukuntayhtymä oli toiminut kuusi vuotta. Liitteissä esitellään myös TKIO-toiminnassa todettuja kehittämistarpeita sekä kehittämisehdotuksia hyvinvointialueen TKIO-toimintaa varten. TKIO -toiminnan lähtötilanteesta ja kehittämistarpeista kerättiin tietoa haastatteleamalla keskeisiä TKIO-toimijoita.

2 KESKI-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN KESKEISET TKIO-TOIMIJAT

TKIO -toimintamallia tarvitaan jäsentämään ja koordinoimaan sekä hyvinvointialueen organisaation sisäistä TKIO-toimintaa että muiden organisaatioiden kanssa tehtävää TKIO -yhteistyötä. Sisäinen TKIO sisältää TKIO-asioiden sisällöllisen ja hallinnollisen valmistelun ja päätöksenteon menettelytavat ja koordinointi hyvinvointialueen sisällä.

Valtaosa hyvinvointialueen TKIO-toiminnasta toteutetaan yhteistyössä ulkoisten TKIO-toimijoiden kanssa. Hyvinvointialueorganisaatiossa on tarpeen määritellä myös tämän Ulkoisen TKIO – yhteistyön menettelytavat. Tiedot TKIO-toiminnan vastuu- ja yhteyshenkilöistä tarvitaan helposti saataville kaikille TKIO-toimijoille.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen keskeiset TKIO -toimijat

Kuvio 2. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen keskeiset sisäiset ja ulkoiset TKIO-toimijat

TKIO –toiminnalla on tärkeä rooli hyvinvointialueen strategian toteuttamisessa; se tukee asiakkaan palvelujen, potilaan hoidon, työmenetelmien ja henkilöstön osaamisen kehittämistä, tiedon tuottamista sekä uusien toimintamallien innovointia ja käyttöönottoa organisaatiossa. TKIO-toiminnan rooli tulee vahvistumaan erityisesti pitkällä aikavälillä uusien työvälineiden, ratkaisujen ja käytäntöjen kehittämisessä ja kustannusten kasvun hillitsemisessä.⁵ TKIO –hankkeisiin liittyy usein alueidenvälistä yhteistyötä ja yhteiskehittämistä, myös kansainvälisen yhteistyön merkeissä. Mahdollisuus osallistua TKIO –toimintaan mainitaan myös veto- ja pitovoimatekijänä, joka voi sitouttaa osaavaa ja motivoitunutta työvoimaa sote-organisaatioon ja alueelle. TKIO –toiminta on myös keskeinen väylä hankkia ulkopuolista rahoitusta organisaation strategianmukaisen toiminnan kehittämiseen.

3 KESKI-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN TKIO -TOIMINTAMALLI

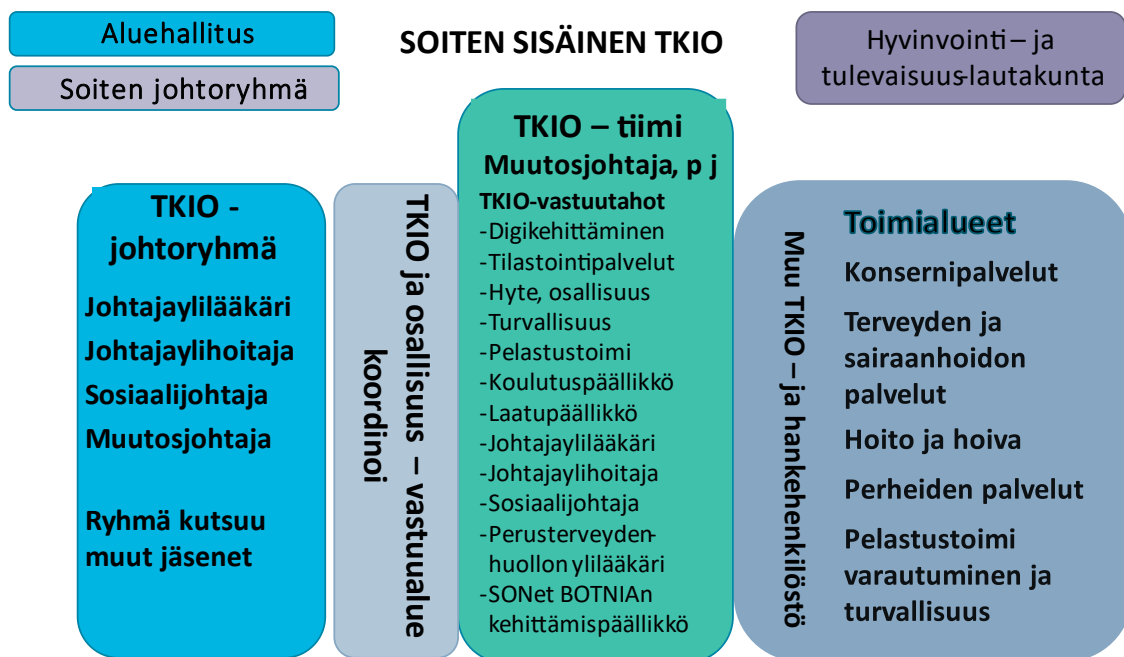
Tutkimuksen, kehittämisen, innovaatiotoiminnan ja osaamisen ennakkoinnin rakenne integroituu osaksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämistehtäviä, hyvinvointialueen johdon ja muun organisaation käyttöön. Erityisesti strategisen johdon tukeminen on keskeistä. Kehittämisessä huomioidaan hyvinvointialueen toiminnat tasapuolisesti eri ammatti- ja tieteenaloilla, integraatiota ja yhteensovittamista edistäen.

⁵ Toimintamalleja sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan edistämiseen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:55 Kalle A. Piirainen, Anne-Mari Järvelin, Hanna Koskela, Helka Lamminkoski, Kimmo Halme, Valtteri Laasonen, Jere Talvitie, Samuli Manu, Tommi Ranta, Ira Haavisto, Antti Rissanen, Riikka-Leena Leskelä

TKIO-toimintamallin ydinajatus on kehittämistoiminnan yhteensovittaminen koordinoitusti ja suunnitelmallisesti, tukemaan hyvinvointialueen strategian toteuttamista. Toimintamallin avulla tehostetaan kaikkien kehittämistoimijoiden työn vaikuttavuutta, vahvistetaan synergia- ja integraatioetuja ja saadaan uutta kehittämispotentiaalia hyötykäyttöön.

3.1 Sisäinen TKIO -toiminta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO-toimintamalli / Sisäinen TKIO

Kuvio 5: Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen sisäisen TKIO:n toimintamalli

Muutosjohtaja

Muutosjohtaja toimii TKIO -tiimin puheenjohtajana ja osaltaan yhteistyöaluetasoisien ja muun alueiden välisen TKIO-asioita koskevan yhteistyön vastuuhenkilönä yhdessä profession koordinaattoreiden kanssa. Muutosjohtaja toimii myös TKIO -asioiden esittelijänä Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunnassa.

TKIO -tiimi

Kehittämisen vastuuhenkilöistä eri toimi- ja palvelualueilla, hallinnossa ja strategisessa johdossa muodostetaan hyvinvointialueen TKIO -tiimi, joka toimii säännöllisesti. Sen

toimintakäytännöt luodaan ketteriksi, integraatiota ja tiimityötä edistäväksi. TKIO-toiminnan vuosisuunnitelma sisältyy TKIO ja osallisuus -vastuualueen toimintasuunnitelmaan, jonka toteutumista seurataan, raportoidaan ja arvioidaan osana hyvinvointialueen suunnittelu- ja raportointikäytäntöä. TKIO -tiimi käsittelee kehittämishankkeiden valmistelun, toteutuksen, arvioinnin ja raportoinnin yhteensovittamista.

TKIO-johtoryhmä

TKIO-johtoryhmä vastaa TKIO-toiminnan johtamisesta. Siihen kuuluvat profession koordinaattorit ja muutosjohtaja. TKIO-johtoryhmä kutsuu itselleen sihteerin ja tarvittaessa muita asiantuntijoita.

TKIO-johtoryhmän sihteeri

toimii tiedonkulkua varmistavana yhteyshenkilönä Pohjois-Suomen yhteistyöalueelle (YTA -alueelle).

Johtoryhmä

Käsittelee uudet hankehakemukset, joihin haetaan Soiten rahoitusta, sekä laajaa strategista linjausta koskevat kehittämisasiat.

Aluehallitus

Päättää Soiten rahoitusosuuksien myöntämisestä hankkeille, mukaan lukien työpanoksena siirrettävät rahoitusosuudet.

Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta

TKIO -toiminnan kannalta tärkeä lautakunta on hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta, jonka tehtäviin kuuluu myös kehittää ja koordinoita hyvinvointialueen tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja osaamistoimintaa. Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunnan tehtäviksi on määritetty:

1. Arvioida ja ennakoida hyvinvointialueen palvelutarvetta;
2. Edistää hyvinvointialueen strategian ja sote-palvelustrategian valmistelua
3. Edistää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelman valmistelua
4. Edistää yhteistoiminta-alueen yhteistyösopimuksen valmistelua
5. Valmistella hyvinvointia ja alueen tulevaisuutta koskeva hyvinvointikertomus
6. Edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) yhteistyössä eri toimijoiden kanssa
7. Edistää ja seurata uusien toimintamallien käyttöönottoa
8. Kehittää ja koordinoita hyvinvointialueen tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja osaamistoimintaa (TKIO-toiminta)
9. Arvioida ja ennakoida henkilöstön riittävyyttä ja edistää henkilöstön rekrytointia
10. Edistää henkilöstön saatavuuden turvaamista ja hyvän työn tekemistä.

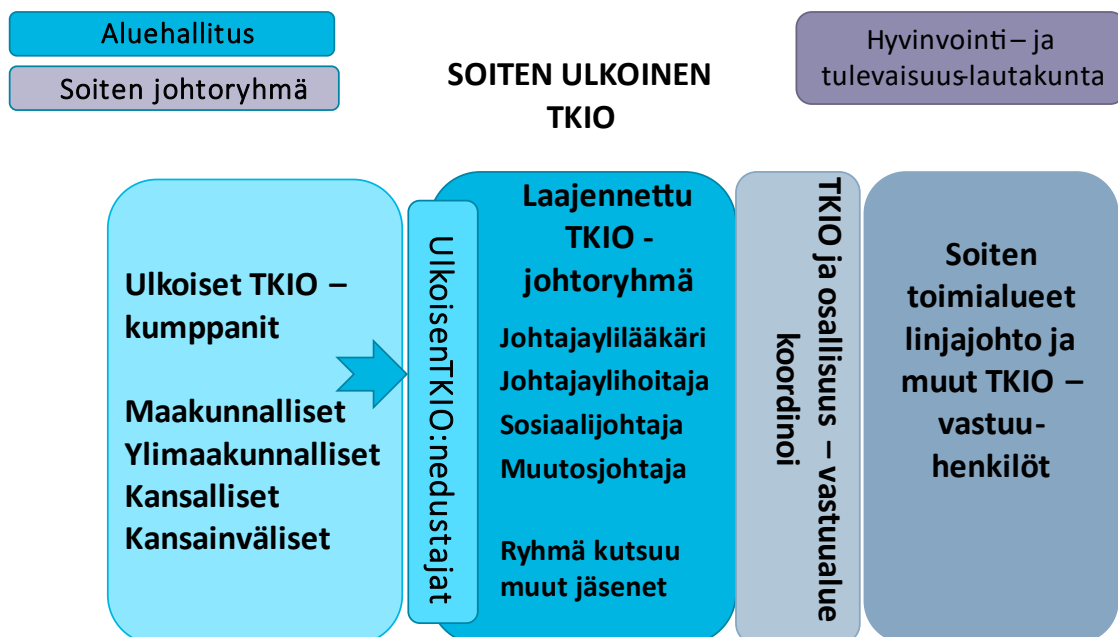
3.2 Ulkoinen TKIO -toiminta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen ulkoinen tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja osaamisen ennakointi ja kehittäminen perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, hyvinvointialueen strategiaan sekä toiminta- ja taloussuunnitelmiin. Sitä toteutetaan tämän TKIO-toimintamallin mukaisesti ja yhteistyössä muiden TKIO-yhteistyötahojen kanssa. TKIO -yhteistyö vahvistaa koko Keski-Pohjanmaan alueen TKIO -toimintaa.

Hyvinvointialueen TKIO -toiminta on hyvin erilaista eri aluetasoilla. Hyvinvointialue vastaa alueellaan myös toimintaansa kuuluvasta ulkoisesta TKIO-toiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen osalta ja tekee yhteistyötä alueensa kuntien, yhdistysten ja järjestöjen, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa sekä Pohjois-Suomen yhteistyöalueen ja kansallisten toimijoiden kanssa. Kansainvälistä hankeyhteistyötä tehdään mm. pohjoismaisessa hankeyhteistyössä.

Yhteistyötahot on jaettu Soiten näkökulmasta alueellisiin, ylimaakunnallisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin TKIO-kumppaneihin. Tämä jaottelu ei ole poissulkeva, sillä osa toimijoista toteuttaa omaa strategiansa TKIO-toiminnassa usealla tasolla, esimerkiksi alueellisesti, ylimaakunnallisesti ja kansainvälisesti. Perustiedot hyvinvointialueen keskeisimpien yhteistyötahojen TKIO-toiminnasta esitetään liitteessä 3.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen ulkoisen TKIO:n toimintamalli

Kuvio 6: Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO -toimintamalli / ulkoinen TKIO

Kappaleessa 3.1. on kuvattu Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO-toiminnan organisointuminen. Ulkoisen TKIO-toiminnan osalta hyvinvointialueen TKIO-toimijoilla ovat seuraavat roolit:

Muutosjohtaja

Esittelee ulkoiseen TKIO:een liittyvät asiat Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunnassa sekä toimii ulkoisia TKIO-asioita koskevan yhteistyön vastuuhenkilönä yhdessä profession koordinaattoreiden kanssa. Kutsuu koolle TKIO-johtoryhmän ja sen laajan kokoonpanon.

TKIO-johtoryhmä, laaja kokoonpano

TKIO-johtoryhmä koordinoi hyvinvointialueen ulkoista TKIO-toimintaa. TKIO-johtoryhmän sihteeri varmistaa tiedonkulun Pohjois-Suomen yhteistyöalueelle. TKIO-johtoryhmä valmistelee esitykset ulkoisen TKIO-toiminnan toteuttamisesta hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunnalle. TKIO-johtoryhmän laaja kokoonpano linjaa ja yhteensovittaa hyvinvointialueen uusien yhteisten kehittämis-, tutkimus- ja innovaatiohankkeiden valmistelua.

TKIO-tiimi

Säännöllisesti toimiva hyvinvointialueen sisäinen TKIO –tiimi hoitaa myös Soiten organisatiota koskevan, hyvinvointialueen ulkoiseen TKIO-toimintaan liittyvän valmistelun, toteutuksen, arvioinnin ja raportoinnin yhteensovittamista sekä valmistelee asiat TKIO-johtoryhmälle.

Johtoryhmä

Käsittelee uudet hankehakemukset, joihin Soitea pyydetään yhteistyökumppaniksi ja/tai Soitelta haetaan rahoitusosuutta. Seuraa hankkeiden toteutusta ja käsittelee koosteen hankkeiden tuloksista.

Aluehallitus

Vahvistaa TKIO ja osallisuus -vastuualueen budjetin. Päättää Soiten rahoitusosuuksien myöntämisestä hankkeille, mukaan lukien työpanoksena siirrettävät rahoitusosuudet.

Hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta

Käsittelee ja ottaa kantaa ulkoisen TKIO:n esityksiin.

TKIO-toiminta on suunnitelmallista. Sitä varten määritellään vuosittain tiiviisti keskeiset ulkoisen TKIO -toiminnan tavoitteet osana hyvinvointialueen toimintasuunnitelmaa. Suunnitelman toteutumista arvioidaan hyvinvointialueen osavuositarkastuksissa sekä toimintakertomuksessa tiiviisti keskeisten tulosten osalta.

Ulkoiseen TKIO-toimintaan liittyviä, useampaa kuin yhtä toimialuetta koskevia asioita valmistellaan ja koordinoidaan hyvinvointialueen konsernipalveluihin sisältyvän TKIO ja osallisuus – vastuualueen toimesta. Huomioitava on kuitenkin, että osaamisen kehittäminen kuuluu konsernipalveluissa toisen vastuualueen tehtäviin. Hyvinvointialueille siirtyvän pelastuslaitosten

TKIO-toiminnan suunnittelu on käynnissä ja pelastuslaitokselle on laadittu strategia valtakunnallisen kehittämisen koordinaatiosta.

Yleishavaintona voi todeta, että Soiteessa on paljon kehitettävää ulkoisen tutkimuksen, kehittämisen, innovaatiotoiminnan ja osaamisen ennakoinnin aloilla. On myös tarpeen laajentaa TKIO-teemoja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen ulkopuolelle, esimerkiksi johtamiseen, henkilöstöhallintoon, kiertotalouteen, kestäväan kehitykseen, luontolähtöisiin menetelmiin jne. Vastaaviin kehittämisteemoihin liittyvien TKIO-tahojen kanssa yhteistyön lisääminen on myös tarpeen.

TKIO-yhteistyö järjestöjen kanssa jatkuu monipuolisena. Järjestöjen edustajia ovat esittäneet TKIO-yhteistyön kehittämistavoitteiksi mm. strategia- ja arvokeskustelun kehittämisen, suunnitelmallisen TKIO -yhteistyön, säännöllisen foorumikäytännön luomisen ja joustavan yhteistyön vaihtelevilla tavoilla. Vuoropuhelun lisääminen TKIO -toiminnassa tuo lisäarvoa järjestöjen toiminnan kehittämiseksi, minkä johdosta SONet BOTNIAan odotetaan jatkavan osaltaan Soiten, järjestöjen ja muiden TKIO- toimijoiden yhteistyöfoorumina. SONet BOTNIAan alueohjausryhmässä on käsitelty järjestöjen odotuksia hyvinvointialueen TKIO -toiminnan yhteistyölle. Nämä kehittämis ehdotukset löytyvät liitteestä 5.

Hyvinvointialue myöntää järjestöavustuksia talousarvionsa puitteissa. Järjestöjen avustettavan toiminnan on toteutettava hyvinvointialuestrategian painopisteitä, strategisia periaatteita ja toimenpiteitä sekä hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja ”arjen” turvallisuuden edistämisen painopisteitä. Jaettavat avustukset jaetaan kolmeen avustuslajiin; toimintaavustuksiin, kumppanuusavustuksiin ja kerta-avustuksiin.

Yhteistyösopimukset

Hyvinvointialueille on lakisääteisesti määritelty tehtäviä palvelujen organisoimiseksi, palveluketjujen kehittämiseksi sekä muun toiminnan kehittämiseksi. Eniten nämä tehtävät näyttäytyvät hyvinvointialueiden ja korkeakoulujen yhteyspinoilla sekä yhteistyöalueen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä on toteutettava yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kuuluu Pohjois-Suomen yhteistyöalueeseen. Järjestämislain mukaan 36 §:n mukaan samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten

tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi.⁶

Valtioneuvosto hyväksyi 2.3.2023 asetuksen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta, joka tulee voimaan 1.7.2023.⁷ Yhteistyösopimuksella varmistetaan saman yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteistyö, työnjako muun muassa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan yhteensovittamiseksi niin, että hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien hoitaminen turvataan koko yhteistyöalueella. Yhteistyösopimus tulee myös yhteensovittaa järjestämislain 39 §:ssä tarkoitetun kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen kanssa ruotsinkielisten kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi.⁸ Tämän sopimuksen laatimisen koordinoimisesta vastaa Varsinais-Suomen hyvinvointialue. Edellä mainittu asetus ei koske tämän sopimuksen laatimista.

Strategisen suunnitelman laatimisen yhteydessä tulisi varmistaa, että yliopistollista sairaalaa ylläpitävällä hyvinvointialueella olisi tosiasiallinen valmius vastata sote-järjestämislain 36 § mukaiseen ohjaus-, koordinaatio- ja neuvontatehtävään - myös sosiaalihuollon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta. Tällä hetkellä sosiaalihuollon ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta ei ole olemassa olevia yhteistyöaluetasoisia rakenteita edellä mainittuun tehtävään liittyen. Kyseisen hyvinvointialueen tulee jo suoraan järjestämislain nojalla luoda rakenteet ja menettelytavat tehtävänsä toteuttamiselle, mutta yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa on tärkeä sopia tarkemmista rooleista ja vastuista, tehtävän edellyttämistä mahdollisista koottavista vastuista ja menettelytavoista tehtävän toteuttamisessa toisaalta terveydenhuollossa ja toisaalta sosiaalihuollossa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, ottaen myös huomioon palveluiden yhteensovittamiseen liittyvän TKKI- toiminnan merkitys. Yhteistyöaluesopimukseen kuuluu myös yhteistyö sähköisissä palveluissa ja tietojärjestelmissä.

Pohjois-Suomen yhteistyöalueen sopimus on valmisteltu ja hyväksytty ennen asetuksen säätämistä vuoden 2022 lopussa.

⁶ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>; 36 §

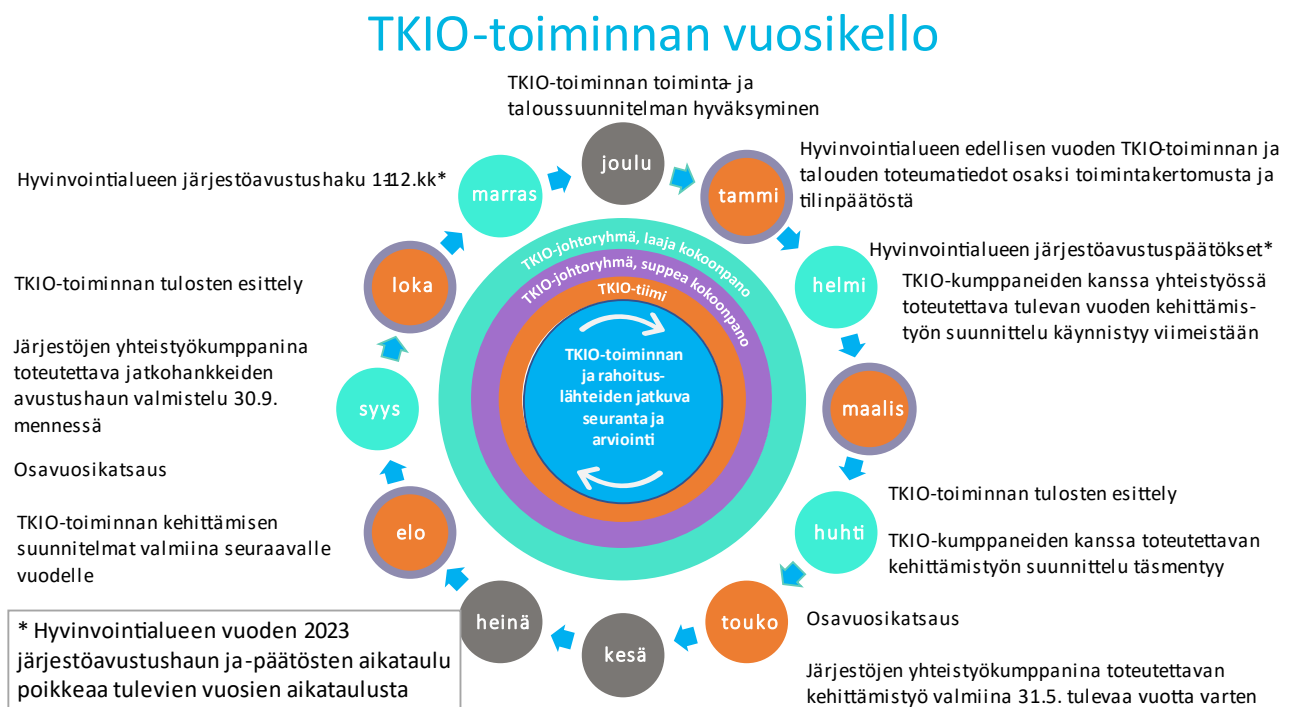
⁷ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230309>

⁸ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>

3.3 Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO -toiminnan vuosikello

Vuosikello on laadittu sisältämään vain keskeisimmän TKIO -toiminnan jaksotuksen. Hyvinvointialueen TKIO-toiminta on monitahoista ja sisältää laajoja tehtäväaloja, joilla on omat vuosikellonsa, kuten osaamisen kehittämisellä. TKIO-toiminnan vuosikello jaksottaa TKIO-tiimin ja johtoryhmän työskentelyä, jotka sovitetaan Soiten vuosittaiseen suunnitteluun ja raportoinnin vaiheisiin.

Hyvinvointialueen TKIO -toiminnan vuosikello

Kuvio 7. Vuosikello Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO -toiminta

3.4. Kehittämisen keihäänkärjet

Vuosina 2023 - 2025 jatkuvat sote-uudistuksen ja kestävän kasvun ohjelman mittavat kehittämissankkeet. Soitessa näihin liittyy laajamittaista monialaista kehittämistä laadittujen hankesuunnitelmien mukaisesti. Tässä vaiheessa hyvinvointialueen menestyksellisen TKIO-toiminnan kannalta on nostettu ajankohtaisiksi kaksi kehittämisen keihäänkärkeä. Näihin on käynnistetty hankevalmistelu ja rahoitushaku.

A. TKIO-toimintamallin hyväksyminen ja käyttöönotto

Hyvinvointialueen uudessa organisaatiossa TKIO-toiminnan koordinaatio kuuluu uudelle TKIO ja osallisuus -vastuualueelle konsernipalveluissa. Toimintamallia lähdetään toteuttamaan arjen kehittämistyössä. Mallia hiotaan, arvioidaan ja kehitetään, jotta sillä päästään tavoitteisiin ja saadaan TKIO-toiminnasta selkeää, yhteensovitettua ja koordinoitua ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta arvioidaan ja raportoidaan.

B. Soite-Akatemia

Soite-Akatemia kokoaa yhteisen toimintamallin alle Soitessa tehtävää tutkimusta (perustutkimus, soveltava- ja käytäntötutkimus, seurantatutkimus ym.) sekä opinnäytteinä tehtävää tutkimusta alkaen opiskelijoiden opinnäytetöistä aina akateemisiin jatkotutkintojen tutkimuksiin saakka. Soite-Akatemia toimii hyvinvointialueen strategiaa toteuttaen myös monipuolisesti yhteistyössä hyvinvointialueen sisäisen ja ulkoisen TKIO:n verkostoissa ja -hankkeissa. TKIO ja osallisuus -vastuualue koordinoi Soite Akatemian.

Tavoitteena on luoda työn kehittämiseen ja tutkimukselliseen otteeseen kannustava työilmapiiri Soitessa sekä sitä tukevat arjen työkäytännöt. Tämä Soite-Akatemian tutkimusyhteisön toiminta innovoitiin jo vuonna 2018 ja sitä halutaan jatkaa monitieteelliseksi ja monialaiseksi tutkimusyhteisöksi ja verkostoksi, jonka koordinoitua ja kehittämistä varten järjestetään resurssit. Tavoitteena on saada tutkimukseen mukaan myös Soiten intressit ja luoda tutkimusyhteisö, joka tukee ja innostaa. Lähtökohtana on kaikkien Soiten toiminnan tieteenalojen mukana oleminen ja osallistuminen, että samalla edistetään integraatiota ja erilaisten tutkimusintressien kohtaamista. Soite-Akatemia myös kannustaa ja kutsuu sote- ja pelastusalan ammattilaisia ”Meillä on hyvä tehdä tutkimusta ja kehittää organisaatiota, mutta myös omaa uraa.” Toiminnassa kehitetään malleja tutkimustyön ja perustyön yhdistämiselle. Myös hanketuen resursseja lisätään tutkimushankkeille.

Soite Akatemialle luodaan julkisuuskuva ja viestintä, joilla toiminta tehdään näkyvästi tutuksi alueen asukkaille, Soiten työntekijöille, yhteistyökumppaneille ja Soitessa tarvittavien osamaisalojen ammattilaisille, opiskelijoille ja heidän perheilleen.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Soiten SoTe -TKIO -ohjelma perustuu Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla kehittämistyötä tekevien asiantuntijoiden ja keskeisten TKIO -yhteistyökumppaneiden haastatteluihin. Lisäksi ohjelman laadinnassa on hyödynnetty joitakin sote -alan TKIO -teemaa koskevia ajankohtaisia kirjallisia julkaisuja.

Soiten SoTe -TKIO -työryhmä (Liite 6) on arvioinut lähtötilannetietoja ja työstänyt niiden pohjalta tässä raportissa esitetyn TKIO -toiminnan koordinoitumallin Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Tarkoitus on ottaa toimintamalli käyttöön hyvinvointialueella vuoden 2023 aikana. Sen toteuttamista arvioidaan TKIO-tiimin ja laajennetun TKIO-johtoryhmän kokouksissa. Tuloksista raportoidaan osana organisaation normaalia toimintakertomus- ja osavuosi-katsausmenettelyä sekä kehittämiseen ja TKIO-toiminnan erillisissä raporteissa, esimerkiksi tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksatus- ja loppuraporteissa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella TKIO-kehittämisen tarpeet ovat olleet pääosin samoja kuin valtakunnallisessa selvityksessä vuonna 2019 esitetyt johtopäätökset julkaisussa *Toimintamalleja sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan edistämiseen vuodelta 2019*.⁹ Osaan näistä haasteista Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymässä jo onnistuttu vastaamaan vuosina 2017-2022. Soiteessa on kokemusta jo monenlaisesta aluetason Sote-integroiduista TKIO-toiminnasta. Hyvinvointialueelle siirryttäessä nähdään mahdolliseksi edetä aiempaa koordinoitumpaan, vaikuttavampaan ja pitkäjänteisempään strategiseen TKIO -toimintaan. TKIO-toiminnan tunnistaminen ja näkyväksi tekeminen lisätään viidenneksi kehittämisehdotukseksi.

Kehittämisehdotus 1:

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella tarvitaan lisää TKIO – toiminnan strategisuutta ja pitkäjänteisyyttä, TKIO-toiminnan hallintaa on syytä kehittää kaikilla tasoilla

TKIO-toiminnan kytkeytymistä hyvinvointialueen tarpeisiin ja suunnitelmiin on tarpeen selkeyttää kaikilla tasoilla. Soiten TKIO -toimintamalli luo pohjan kehittää ohjelma- ja hanketoiminnan kokonaisuuden hallintaa kaikilla organisoinnin tasoilla. Sekä hyvinvointialueen tasolla että yksittäisessä hankkeessa pitäisi selkiyttää, miten hankkeet ja niiden tulokset tukevat Soiten perustehtävää ja liittyvät keskeisiin päämäärätavoitteisiin. On myös tärkeää, että

⁹ Toimintamalleja sosiaali- ja terveysalan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan edistämiseen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:55 Kalle A. Piirainen, Anne-Mari Järvelin, Hanna Koskela, Helka Lamminkoski, Kimmo Halme, Valtteri Laasonen, Jere Talvitie, Samuli Manu, Tommi Ranta, Ira Haavisto, Antti Rissanen, Riikka-Leena Leskelä

TKIO-toimintamallissa hankkeet kootaan yhden sateenvarjon alle, ja TKIO-toiminnan salkkua katsotaan kokonaisuutena, joka palvelee hyvinvointialueen pitkän aikavälin tavoitteita. Tämä asettaa hyvinvointialueen strategisen suunnittelun, ja samalla myös TKIO-toiminnan suunnittelun tärkeään roolin. Hyvinvointialueiden on strategioissaan otettava kantaa nykyisiin ja tuleviin palveluihin sekä siihen, mitä osaamista näiden toteuttamiseen ja kehittämiseen tarvitaan. Kehittämishankkeiden vaikuttavuuden arviointi, toimeenpano ja juurruttaminen on tarpeen suunnitella hyvin jo hankkeen perustamisvaiheessa. Henkilökunnan tuki on tärkeä varmistaa niin, että sekä johto että työntekijät sitoutuvat kehittämistoimien toteuttamiseen ja tuloksien käyttöönottoon.

Kehittämisehdotus 2:

Sisäinen TKIO- toiminta ja ulkoinen TKIO -toiminta tarvitsevat yhteisen TKIO-toiminnan koordinaation ja suunnittelun.

TKIO -toimintamalli mahdollistaa yhteisen ymmärryksen ja käsityksen muodostamisen toimijoiden rooleista, toiminnoista ja sisällöistä.

Kehittämisehdotus 3:

TKIO-toiminnan hyvien käytäntöjen systemaattiseen vuoropuheluun ja juurruttamiseen tulee panostaa.

TKIO-toiminnan vaikuttavuus loppukäyttäjien palveluiden laadun näkökulmasta on tärkeää. Viime aikoina on onnistuttu vahvistamaan TKIO-toiminnan tuloksien saamista osaksi arki-työtä. ENTER – hankkeessa laadittu Kokemusosaamisen toimintamalli on käytössä toista vuotta ja asiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden osallistuminen kehittämiseen on lisääntynyt merkittävästi.

Kehittämisehdotus 4:

Innovaatiotoiminnan ja sidosryhmäyhteistyön toimintamalleja tulee selkeyttää ja ratkaisuja hakea yhdessä.

Selvitetään Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen verkostoituminen maakunnassa aiemmin käynnistyneisiin innovaatioekosysteemeihin, aluemarkkinointiin ja rekrytointiyhteistyöhön.

Kehittämisehdotus 5:

TKIO –toiminnan tunnistaminen ja näkyväksi tekeminen on tärkeää niin sote- alan ammattilaisten kuin väestöllisen veto- ja pitovoiman kannalta Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

TKIO -toiminnalle laaditaan viestintäsuunnitelma, jossa määritellään keskeiset kohderyhmät, ydinviestit ja viestintäkanavat.

Liite 1. Sisäiset TKIO -toimintakäytännöt vuoden 2022 lopussa

Liitteissä tarkastellaan ja kuvataan Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatiossa toteutettavia tutkimuksen, kehittämisen, innovaatiotoiminnan ja osaamisen kehittämisen toimintakäytäntöjen tilanne vuoden 2022 lopussa, erikseen tutkimuksen, kehittämisen, innovaatiotoiminnan sekä osaamisen kehittämisen ja ennakkoinnin toimintakäytäntöjen mukaan. Liiteaineistossa kuvataan TKIO -toiminnan laajuutta sekä kehittämis ehdotuksia, joita on tullut esiin TKIO-asiantuntijoiden haastatteluissa sekä kirjallisesta lähdeaineistosta.

1.1. Tutkimus

Toimintaa uuden tiedon luomiseksi ja saavuttamiseksi (perustutkimus), sekä soveltamista uusien menetelmien ja keinojen kehittämiseksi eri ongelmien ratkaisuun (soveltava tutkimus). (OECD, Tilastokeskus)

Asiantuntijoiden näkemykset tutkimustoiminnan määrästä Soiteissa vaihtelevat. Lääketieteellistä tutkimusta todetaan tehtävän vähän. Hoitotieteessä tutkimuksen määrät voivat olla huomattaviakin ja ne vaihtelevat vuosittain. Sosiaalitieteellinen tutkimus on lisääntynyt vuodesta 2020 alkaneen valtion tutkimusrahoituksen myötä, Soite on lähtenyt mukaan useaan tutkimushankkeeseen.

Tutkimuksen toimintakäytäntö 2022

Profession koordinaattoreiden (johtajaylilääkäri, sosiaalihoitaja ja johtajaylihoitaja) tehtäviin kuuluu vastaaminen oman ammattialansa kehittämisestä. He myöntävät ammatitilaansa liittyvät tutkimusluvut, osallistuvat tutkimusta käsitteleviin työryhmiin ja valmistelevat Soiten osallistumispäätöksiä tutkimushankkeisiin. TKIO-toiminta on vain osa profession koordinaattoreiden monista tehtävistä, mistä johtuen TKIO-resurssi jää vähäksi. Toisaalta TKIO-resurssia lisää se, että TKIO- vastuuta liittyy linjajohdossa joka tason johtamistehtäviin.

Profession koordinaattoreiden keskeiset TKIO –tehtävät on määritelty Soiten hallintosäännössä ja toimintasäännössä seuraavasti:

Johtajaylilääkäri, lääketieteen profession koordinaattorin TKIO-tehtäviä

- o päättää tutkimuslupien myöntämisestä lääketieteen osalta
- o neuvottelee ja tekee sopimukset oppilaitosten ja yliopistojen kanssa työpaikalla järjestettävästä opetuksesta lääketieteellisen koulutuksen osalta silloin kun sopimus koskee koko kuntayhtymää
- o vastata toimialueiden, palvelualueiden ja vastuualueiden välisen yhteistyön ylläpitämisestä ja kehittämisestä yhteistyössä muiden profession koordinaattoreiden kanssa

- o osallistuu ERVA-alueen ja valtakunnalliseen lääketieteen kehittämis- ja edunvalvontatyöhön¹⁰

Johtajaylihoitaja, hoitotyön profession koordinaattorin TKIO-tehtäviä

- o päättää tutkimuslupien myöntämisestä hoitotieteen ja hoitotyön osalta
- o neuvottelee ja tekee sopimukset oppilaitosten ja yliopistojen kanssa työpaikalla järjestettävästä opetuksesta (työharjoittelu) silloin kun sopimus koskee koko kuntayhtymän toimintaa
- o vastaa hoitotyön ja hoitotieteellisen opetus- ja tutkimustoiminnan koordinoinnista
- o vastaa toimialueiden, palvelualueiden ja vastuualueiden välisen yhteistyön ylläpitämisestä ja kehittämisestä yhteistyössä muiden profession koordinaattoreiden kanssa
- o vastaa ja johtaa kuntayhtymän hoitotyön kehittämistä
- o osallistuu ERVA-alueen ja valtakunnalliseen hoitotyön kehittämistyöhön

Sosiaalijohtaja, Sosiaalityön profession koordinaattorin TKIO -tehtäviä

- o päättää tutkimuslupien myöntämisestä yhteiskunta- ja sosiaalitieteiden sekä sosiaalihuollon osalta
- o neuvottelee ja tekee sopimukset oppilaitosten ja yliopistojen kanssa sosiaalityön koulutuksen osalta silloin kun sopimus koskee koko kuntayhtymän toimintaa
- o vastaa toimialueiden, palvelualueiden ja vastuualueiden välisen yhteistyön ylläpitämisestä ja kehittämisestä yhteistyössä muiden profession koordinaattoreiden kanssa
- o osallistuu alueelliseen ja valtakunnalliseen sosiaalityön kehittämistyöhön
- o Sosiaalijohtaja edustaa Soitea Jyväskylän yliopiston Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen alueohjausryhmässä, johon kuuluvat edustajat niistä kunnista, jotka ovat solmineet yliopistokeskuksen kanssa sopimuksen sosiaalityön koulutuksesta, tutkimuksesta ja kehittämisestä. Kunnat ovat Raahe-Vaasa-Pyhäjärvi väliseltä alueelta. Alueohjausryhmä toimii tärkeänä tutkimusaiheiden esiintuojana ja käsittelee vuosittain yhteistyökumppaneiden odotuksia tutkimukselle.

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA

Keski-Pohjanmaa kuuluu Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:n toimialueeseen. Soite on SONet BOTNIA:n Keski-Pohjanmaan perussopimusosapuoli. Sopimus pohjaisena verkosto-organisaationa toimiva SONet BOTNIA toimii myös Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella. Keski-Pohjanmaalla SONet BOTNIA toimii integroituneena Soiten kehittämisrakenteessa ja SONet BOTNIA:n kehittämispäällikkö toimii Soiten kehittämispäällikkönä Osallisuus ja kehittämisen tuki -vastuualueella. Sosiaalialan osaamiskeskuksien lakisääteisiin tehtäviin kuuluu toteuttaa tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaa. Vuonna 2021 avattiin ensi kertaa haettavaksi sosiaalialan valtion tutkimusrahoituksia (VTR). Hakemukset käsittelee valtakunnallinen neuvottelukunta, jossa on myös sosiaalialan osaamiskeskuksien ja hyvinvointialueiden edustajia.

¹⁰ Soiten Hallintosääntö_24052021_valtuusto_hyv. ja Soiten toimintasääntö hallitus hyv. 25.10.2021

Tutkimustoiminnan laajuus

Profession koordinaattoreiden myöntämien tutkimuslupien määrä on kasvusuunnassa. Soitella ei ole erillistä budjettimäärärahaa tutkimustoimintaan eikä kehittämishankkeissakaan yleensä rahoiteta tutkimusta. Tutkijat hakevat apurahoja ja rahoitusta eri rahoituslähteistä, kuten valtion tutkimusrahoitus, Suomen Akatemian, Suomen kulttuurirahaston tai Euroopan Unionin tutkimustoiminnan rahoitukset. Tutkimusrahat ovat yleensä kovasti kilpailtuja, henkilökohtaisia tai tutkimusryhmälle myönnettäviä apurahoja. Apurahan tai vastaavan rahoituksen lisäksi hyvinvointialueen palveluksessa tutkimustyötä tekevä henkilö tarvitsee myös työaikajärjestelyt, jotka mahdollistavat tutkimustyön tekemisen. Asiantuntijahaastatteluihin tuli ilmi, että työ- ja tutkimusaikoja on joskus ollut vaikeampi saada järjestymään kuin apurahoja.

Soitessa tehtävää tutkimustoimintaa on usein totuttu arvioimaan määrältään vähäiseksi. Tutkimuslupien määrän kasvun perusteella voidaan kuitenkin todeta tutkimustoiminnan olevan nykyisin jo runsasta, ottaen huomioon Soiten alueellinen koko ja väestömäärä (noin 68000 asukasta vuoden 2021 lopussa). Tutkimuslupiin sisältyvät myös kaikki opinnäytetyöt.

Myönnettyjen tutkimuslupien määrä Soitessa				
luvan myöntäjä		2020	2021	2022
sosiaalihoitaja	sosiaali- ja yhteiskuntatieteet	11	20	19
hoitajaylihoitaja	hoitotiede	36	49	34
hoitajaylilääkäri	lääketiede	12	12	6
yhteensä		59	81	59

Kuvio 8: Myönnettyjen tutkimuslupien määrä Soitessa vuosina 2020-2022

Profession koordinaattorien myöntämiä tutkimuslupien hakemuksia tulee Kokkolan, Seinäjoen ja Vaasan alueiden korkeakouluista, Jyväskylän, Helsingin, Lapin ja Oulun yliopistoista, mutta myös esim. Turun yliopistosta ja Åbo Akademista. Soiten alueelta kerätään tutkimusaineistoja, joita työtetään eri yliopistoissa toimivissa tutkimusryhmissä (mm. Jyväskylän, Helsingin, Turun ja Oulun yliopistot), joista valmistuu väitöskirjoja. Osa tutkijoista tekee Soitessa määräaikaista työtä. Viime vuosina Soitessa on ollut erikoistumisopintoja tekeviä lääkäreitä, joista toiset ovat tehneet myös väitöskirjatutkimusta Soitessa. Väitöskirjoja on tehty mm. psykiatrian, psykologian ja yleislääketieteen aloilta.

Lääketieteen, hoitotieteen ja terveyshallintotieteen osalta tehdään yhteistyötä OYS:n kanssa, siellä on tietoa henkilöistä, jotka ovat hakeutumassa tohtorikoulutukseen. Lääketieteen VTR –rahoitukseen Soitesta ei ole joka vuosi hakemuksia; toisinaan on yksi tai kaksi hakemusta. Tieteellisessä toimikunnassa on mukana myös hoitotieteen edustajat. Hallintoylihoitajien tapaamisissa käydään läpi tutkimusaiheita, ja joskus myös yliopiston edustaja on mukana.

Hoitotyön näkökulmasta tehdään aktiivista tutkimustyötä eri tasoilla; YAMK-tutkintoihin, maisteriopintoihin sekä väitöskirjatutkimusta. Vuonna 2022 ei juuri ole meneillään väitöskirjatutkimusta, mutta on erittäin hyviä YAMK –tutkimuksia, joiden ytimessä on auttaa Soitea omassa kehittämistyössä. Soiteesta osallistutaan myös valtakunnalliseen tutkimustoimintaan, esim. tutkimussensitiivisiä mittareita ja hoitotyön laadun kehittämistä koskeva tutkimus. Hoitotyössä osallistutaan määrättyjen suolistosairauksien hoitotyön valtakunnallisen mallin rakentamiseen. Hoitotyön alalta tekevät tutkimuksia ja amk-opinnäytetöitä vuosittain 30-60 sairaanhoitajaa ja terveydenhoitajaa sekä ylempiin amk- tutkintoihin ja pro gradu-töitä noin 10-20 opiskelijaa. Soitesta lähdetään innokkaasti mukaan aktiiviseen tutkimusyhteistyöhön ja tutkijoita rohkaistaan laatimaan julkaisuja.

Keski-Pohjanmaan kulttuurirahasto on keskeinen tutkimuksen rahoittaja alueella. Soite ja sitä edeltäneet sote-organisaatiot alueella ovat olleet mukana useissa mm. Suomen Akatemian rahoittamissa JYU/KYC:n tutkimushankkeissa (Palko, ECOSOS), ns. sektorirahoituksen tukemassa tutkimuksessa (TEM:n rahoittamat maahanmuuttajaväestön palvelujen tutkimus, MMM:n rahoittama maaseudun tutkimus, aluetutkimus). Sosiaalialalta pro gradu –tutkimuksia tehdään useampia vuosittain. Ne liittyvät eri sosiaalipalveluihin aikuissosiaalityössä, vammaispalveluissa, lastensuojelussa, esimerkiksi ruotsinkielisistä palveluista sosiaalihuollossa. Pro graduja tehdään mm. Jyväskylän, Lapin ja Helsingin yliopistoihin. Sosiaalialan väitöskirjatutkimus on lisääntynyt VTR –rahoituksen myötä.

Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö Itlan kanssa on yhteistyötä yhteisövaikuttavuuden Collective Impact -menetelmän vaikuttavuudesta lasten ja perheiden palveluissa. Amk- ja YAMK – opinnäytetöitä tehdään myös useisiin ammattikorkeakouluihin.

Soite on osallistunut kuuteen sosiaalialan VTR -tutkimuksessa, jotka saivat rahoituspäätökset vuonna 2021 ja päättyivät vuoden 2022 lopussa. Useaan näistä toteutetaan yhteistyössä Jyväskylän yliopiston, Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen, SONet BOTNAn sekä laajemman yhteistyöverkoston kanssa, kuten Monitoimijainen rakenteellisen sosiaalityön toimintamalli tulevaisuuden sosiaali- ja terveystaloudessa (MoRa) –hanke ja Aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuus (AIKUMETOD).

Alueellinen tiedontuotanto osana tutkimustoimintaa

Kirjaaminen, tilastojen saaminen ja tiedonhallinta on kehittynyt paljon Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystaloudellisen kuntayhtymän kuuden toimintavuoden aikana. Tilastotietojen hyödyntämistä toiminnassa ja vaikuttavuustutkimusta lisätään. Kun halutaan tutkia vaikuttavuutta, tilastotieto ja talousdata on tärkeää saada lähelle toisiaan. Ennen oltiin kaukana – nyt on helpompi päästä eteenpäin. Tilastotiimi tuottaa tietoa substanssiosaajille. Substanssiosaajien pitää olla mukana tekemässä analyyskejä. Profession koordinaattorien ja pelastusjohtajan pitää huolehtia siitä, miten tilastot saadaan lähelle toiminnan tekijöitä.

Alueelliset tilastot erityisesti palvelutarpeesta ja palvelujen käytöstä ovat tärkeitä. Tuotettua tietoa tulee analysoida johdonmukaisesti niin pitkälle kuin asia vaatii, myös esim. asiakasraa-
tia ja kokemustoimintaa hyödyntäen. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen tasolla tulee prio-
risoida strategisesti tärkeiden asioiden vaikuttavuuden selvittäminen ja tutkiminen. Näiden
osalta tulisi olla mahdollisuudet syvempäänkin analyysiin ja johtopäätöksiin, joiden pohjalta
voidaan tehdä perusteltuja muutoksia.

Rakenteellista sosiaalityötä tehdään liian vähän. Kehittäjä-sosiaalityöntekijän virtuaaliva-
kanssit olisivat tärkeitä ja ne pitäisi saada jatkuvaksi käytännöksi. Kaikkien virassa olevien so-
siaalityöntekijöiden tulee osana omaa työtään tehdä rakenteellista sosiaalityötä vähintään
havainnoimalla erilaisia ilmiöitä yhteiskunnassa ja yhteisöissä sekä viemällä havaintoja
eteenpäin omalle sosiaalityön esimiehelleen. Sosiaalisen raportoinnin avulla on mahdollista
saada ennakointitietoa ilmiöistä, jotka eivät vielä näy asiakkuuksien kautta. Soitelle tarpeel-
liseksi todettu sosiaalisen raportoinnin toimintamallin valmistelu käynnistettiin vuonna 2022. Li-
säisin myös sen, että TKIO-rakenteilla ja -yhteistyöllä yliopistojen kanssa tulisi tukea sosiaali-
työtä siinä, että asiakaspinnasta kertyvää hiljaista tietoa voitaisiin jäsentää ja analysoida sys-
temaattisemmaksi tiedontuotannoksi palvelujen kehittämisen ja päätöksenteon tueksi.

Tieteellisen tutkimuksen koordinaatio

Tieteellistä tutkimusta tehdään yhteistyössä muiden toimijoiden ja erityisesti tiedeyliopisto-
jen kanssa. Tutkimusaiheita nostetaan kootusti esiin. Hyvinvointialueet tarvitsevat perus- ja
vaikuttavuustutkimusta sekä käytäntöä palvelevaa tutkimusta, soveltavaa tutkimusta ja tut-
kimuksellista kehittämistyötä. Olennaista on, että hyvinvointialueen strategiset painopisteet
ja tarpeet huomioidaan käytäntötutkimuksen hankkeissa. Tutkimuksen pitää integroitua hy-
vinvointialueen painopisteisiin.

Tutkimustiedon systemaattiseen hyödyntämiseen tulee kiinnittää enemmän huomioita. Tie-
don hyödyntäminen pitää olla koko hyvinvointialueen toiminnan intressissä, ei vain yksittäi-
sen henkilön intressien varassa. Tarvitaan määritelty toimintatapa siihen, miten tutkimustu-
loksia käydään organisaatiossa läpi. On tarpeen hyödyntää eri tasoisten tutkimuksien tulok-
sia. Kun osallistutaan valtakunnallisiin tutkimuksiin, sovitaan jo mukaanlähtövaiheessa, mi-
ten tutkimustuloksia käsitellään ja hyödynnetään. Opinnäytetöitä ja graduja hyödynnetään
myös johdonmukaisesti, tuloksia käydään läpi palvelualue- ja vastuualue- tai asiantuntijata-
solla ja tarvittaessa nostetaan tutkimustulokset myös strategisen tason käsittelyyn. Vahviste-
taan ja luodaan kumppanuutta alueen oppilaitosten ja yliopistojen kanssa tutkimustoimin-
nassa.

Tutkimus- tai loppuraportti edellytetään toimitettavaksi profession koordinaattorille ja tie-
doksi saatettavaksi organisaatiolle. Näille avataan sähköinen linkki, josta raportit löytyvät
kootusti. Kaksi kertaa vuodessa järjestetään Soitessa tehtyjen ammattikorkeakoulujen ja gra-
dujen esittelytilaisuudet.

1.2. Kehittäminen

Systemaattista toimintaa tutkimuksessa syntyneen tai käytännössä kerääntyneen tiedon soveltamiseksi uusien prosessien ja menetelmien kehittämiseksi tai olemassa olevien parantamiseksi. (OECD, Tilastokeskus)

Sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisiä kehittämistoiminnan rakenteita ovat terveydenhuoltolaissa määritelty sairaanhoitopiireihin perusterveydenhuollon yksikkö ja yliopistosairaala –alueittain määrittyvät erityisvastuualueet, ERVA-alueet. Sosiaalihuollon alalla laki sosiaalialan osaamiskeskuksista määrittää sosiaalipalvelujen kehittämisen erillisen sosiaalialan osaamiskeskusrakenteen (Soske). Sote-uudistuksen vuosien aikana sosiaali- ja terveysministeriö on velvoittanut PTH-yksiköt ja Sosket tekemään yhteistyötä ja edistämään sote-integraatiota.

Perusterveydenhuollon yksikössä on

- o moniammatillinen terveysalan asiantuntemus ja joka
- o tukee alueen terveydenhuollon järjestämissuunnitelman laatimista,
- o antaa asiantuntemusta ja sovittaa yhteen alueellaan perusterveydenhuollossa tehtävää tutkimusta, kehittämistä, hoito- ja kuntoutusketjujen laatimista, täydennyskoulutusta ja
- o huolehtii henkilöstötarpeen ennakoinnista sekä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja soveltuvien osien sosiaalitoimen yhteensovittamisesta.¹¹

Sosiaalialan osaamiskeskuksien laissa määritellyt tehtävät ovat:

- o kehittää ja välittää sosiaalialan osaamista ja asiantuntemusta
- o kehittää peruspalveluja sekä erityisosaamista vaativia erityis- ja asiantuntijapalveluja
- o turvata perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolinen yhteys
- o toteuttaa tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaa
- o ylläpitää yhteistyötä alueellisten erityis- ja asiantuntijapalveluiden tuottamiseksi¹²

Alueellisia osaamiskeskuksia on 11. Osaamiskeskukset muodostuvat 1-4 maakunnasta ja ne kattavat kaikki kunnat. Lisäksi ruotsinkielisillä kunnilla on yhteinen osaamiskeskus.

Kehittämisen toimintakäytäntö

Kehittämistoimet valmistellaan toimintasuunnitelman ja talousarvion valmistelun yhteydessä toimi- ja palvelualueilla. Jos kehittämistoimintaan halutaan hakea ulkopuolista rahoitusta, hankevalmistelu kehittämisideasta rahoitushakuun tehdään Soiten projekti- ja hankeohjeen mukaan. Hankevalmistelu toteutetaan yhteistyössä TKIO-henkilöstön kanssa. Projekti- ja hankeohjeessa kuvataan myös hankkeen käynnistämiseen liittyvät hankehallinnolliset tehtävät ja prosessikuvaus. Hankkeiden ja projektien hallintaohjeen päivittäminen sisältyy Soiten TKIO- toimintamallin laadintasuunnitelmaan.

¹¹ Terveydenhoitolaki 35 §

¹² Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 1230/2001

Viime vuosina on ollut mittavia Sote-uudistukseen liittyviä hankkeita ja hanketoiminta on kasvanut huomattavasti aiemmista vuosista. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelma, Rakenneuudistus- ja sote-uudistuksen erillisrahoituksen hankkeita on toteutettu samanaikaisesti. Lisäksi vuonna 2022 käynnistettiin ICT- ja Kestävän kehityksen ohjelman hankkeet. Useat peruspalvelujen toimintamallien kehittämishankkeet, rakenneuudistus ja hyvinvointialueiden hallinnollisen valmistelun toteuttaminen samanaikaisesti haastavat kehittämisrakenteita ja henkilöstöä. Meneillä on kehittämisessä hyvin poikkeuksellinen aika hyvinvointialueiden käynnistyessä vuoden 2023 alussa.

Kehittämistoiminnan resurssit ja laajuus

Kehittämistoiminnan henkilöstöä ovat osa-aikaisesti profession koordinaattorit, muutosjohtaja sekä vuoden 2023 alusta lähtien TKIO ja osallisuus–vastuualueen henkilöstö 100 % työpanoksilla:

Vakinaisessa työsuhteessa olevat:

- profession koordinaattorit (3 henkilöä)
- osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö
- kehittämispäällikkö
- kehittämiskoordinaattori
- kehittämissuunnittelija
- hankejohtaja, digitaaliset palvelut
- kehittämisasiantuntija, digitaaliset palvelut
- sovellusasiantuntija
- digipalvelukehittäjä

TKIO ja osallisuus –vastuualue koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (HYTE), maakunnallista LAPE -yhteistyöryhmän toimintaa, osallisuusohjelmaa, mielenterveysohjelmaa, kokemustoiminnan mallin toteuttamista sekä kehittämismenetelmistä mm. ennakkovaikutusten arviointien laadintaa (EVA), dialogisten menetelmien hyödyntämistä, sosiaali- ja potilasasiamiestoimintaa ja digitaalisten palvelujen kehittämistä ja käyttöönottoa.

TKIO-tiimiin kuuluvat laatupäällikkö ja koulutuspäällikkö toimivat henkilöstöpalvelujen palvelualueella, kokonaisarkkitehtuurin asioista vastaava suunnittelupäällikkö, tietopalvelupäällikkö ja muu tietojohdamisen henkilöstö toimivat tietohallinnon sekä talous- ja hallintopalvelujen palvelualueilla. Viestinnän asiantuntijoilla on myös tärkeä rooli kehittämistoiminnassa. Kehittämistoimintaan osallistuvat laajasti hallinnon ja toimialueiden johtohenkilöt, esihenkilöitä ja ammattihenkilöitä Soiten toimi-, palvelu- ja vastuualueilta. Jokainen työntekijä on myös kehittäjä omassa työssään ja työyksikössään. Kehittämistoiminnan nykytila ja laajuus on kuvattu liitteessä.

Soitella on saavutettuna koko organisaation palvelut kattava laaduntunnustus Social and Health services Quality System, SHQS –laatu-järjestelmä, jonka ylläpitoauditoinnit toteutetaan suunnitelmallisesti. Laatu-, asiakas ja potilasturvallisuustyöryhmä LAAPOT tekee laajaa seuranta- ja arviointia sekä kehittämisehdotuksia niiden pohjalta. Näiden ja vastaavien vaikiintuneiden kehittämistehtävien toteuttamiseen osallistuu useita Soiten ammattihenkilöitä.

Soiten konsernipalveluissa on henkilöstöä noin 600. Arviolta noin 10 % heistä toimii kehittämistehtävissä, useimmat osa-aikaisesti. Asiantuntijahaastattelussa todettiin, että sote-alan hallinnollisen kehittämisen henkilöresurssit ovat hyvin pienet, kun otetaan huomioon henkilöstöhallinnon tai teknisen hallinnon kehittämistehtävät ja kehittämisen tarpeet.

SONet BOTNIAssa kolmen maakunnan yhteinen vuosibudjetti on 249 000 € ja summa on välillä leikkautunut. Tavoite ja tarve on valtakunnallisella tasolla 4-5 miljoonaa euroa sosiaalialan osaamiskeskuksien valtakunnallisesti kattavaan TKIO-toimintaan. SONet BOTNIA mobilisoi toiminta-alueellaan perusrahoitukseensa nähden noin nelinkertaisen määrän hankerahoitusta ja muuta kehittämistoimintaa. Sosiaalityössä ja sosiaalihuollossa on paljon kertynyttä tutkimusvajetta.

Ilman ulkopuolista hankerahoitusta Soiten kehittämisen resurssit arvioidaan vähäiseksi. Ennen sote-uudistuksen kärkihankkeita Soitella oli 100.000 euron vuosibudjetti jaettavana sisäisten projektien toteuttamiseen. Soiten kokonaan tai osittain hallinnoimien hankkeiden omarahoitusosuuksiin on vuosittain varattu noin 250.000 euroa sekä muiden organisaatioiden hallinnoimiin hankkeisiin noin 150.000 euroa.

Viime vuosien hanketoiminnan laajuutta kuvaa liitteen 5 hankeluettelo. Näiden hankkeiden yhteenlasketut vuosibudjetit ovat noin 1,7 -4,0 miljoonaa euroa vuosina 2020-2023. Luettelossa olevien hankkeiden lisäksi tulevat ICT-, rakentamis- ja muut investointihankkeet.

1.3. Innovaatiotoiminta

Uusien tuotteiden ja palveluiden, alustojen ja liiketoimintamallien kehittäminen.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soiten perustaminen ja kehittäminen edustavat alueellista sosiaali- ja terveydenhuollon innovaatiotoimintaa. Sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon alueellisten organisaatioiden, erikoissairaanhoidon ja erityishuoltopiirin palvelujen integroimiseen yhdeksi maakunnalliseksi sote-organisaatioksi sisältyy monenlaista edelläkävijän pioneerityötä, mikä jatkuu edelleen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämiseen tarvitaan innovatiivista toimintaympäristöä, jotta hyvinvointialueelle saadaan motivoiva työ- ja kehittämisilmapiiri. Soiteessa tätä edistää muun muassa toimintakulttuurin muutokseen liittyvään henkilöstön muutosvalmennus, Soite-valmennukseen – joka luo edellytyksiä innovatiiviselle toimintatavalle. Itseohjautuva ryhmäohjautuminen, digitaalisten palvelujen kehittäminen ja etäasiointi sekä

toimintamallien ja -kulttuurien innovointi tarvitsevat tilaa toimintaympäristössä. Laajempaa, innovaatioekosysteemien kehittämisen näkökulmaa kuvataan raportin Ulkoisen TKIO:n osassa.

1.4. Osaamistarpeiden ennakointi ja osaamisen kehittäminen

Osaamisen johtamisen ja kehittämisen tavoitteena on turvata organisaation strategisten tavoitteiden ja päämäärien toteutuminen nyt ja tulevaisuudessa. Keskeistä on oppimiseen kannustava ilmapiiri ja osaamisen hyödyntäminen palveluprosessien eri vaiheissa ja tasoilla. Näin varmistetaan laadukkaat ja kilpailukykyiset sote-palvelut alueellamme.

Työntekijän osaamisen kehittyminen on monimuotoinen, työuran kestävä prosessi ja toteutuu eri tavoin mm. lyhyt- ja pitkäkestoisen täydennyskoulutuksen, tutkintotavoitteisen koulutuksen, itseopiskelun, erilaisten kehittämisprojektien, henkilökierron ja työnjaon uudistamisen kautta. Täydennyskoulutuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä suunnitelmallista, henkilöstön osaamisen arviointiin perustuvaa, ammattia tukevaa koulutusta, jonka tarkoituksena on ylläpitää ja lisätä työntekijän osaamista välittömässä ja välillisessä asiakas- ja potilastyössä.

Osaamisen kehittämisen toimintakäytäntö

Soitessa toimii moniammatillinen osaamisen kehittämisen työryhmä, jonka tehtävänä on edistää organisaation osaamisen kehittämisen käytänteiden ja linjausten yhtenäistämistä, valmistella vuosittain osaamisen kehittämisen painopistealueet ja resursointi johtoryhmän päätettäväksi. Lisäksi sen tehtävänä on seurata osaamisen kehittämisen toteutumista, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta. Moniammatillisen työryhmän avulla pyritään edistämään toimi- ja palvelualueet ylittävää yhteistyötä osaamisen kehittämisen näkökulmasta ja saamaan siten synergiahyötyä täydennyskoulutukseen käytettävien resurssien osalta. Koulutuspäällikkö toimii työryhmän puheenjohtajana.

Osaamisen kehittämisen suunnittelu integroituu osaksi vuosittaista organisaation ja toimintayksikön toiminta- ja taloussuunnittelua. Osaamisen arviointi on osa tavoite- ja kehityskeskustelua, jonka yhteydessä toimintayksikön tavoitteiden ja työntekijän osaamistarpeiden pohjalta laaditaan hänelle henkilökohtainen osaamisen kehittymisen suunnitelma. Palvelu- ja vastuualueet laativat vuosittain suunnitelmat keskeisimmistä osaamisen kehittämisen painopistealueista osana toiminta- ja taloussuunnitteluaan. Suunnitelmista tehdään yhteenveto Soiten organisaatiotason osaamisen kehittämisen suunnitelmaksi. Osaamisen suunnitelma

ryhmitellään seuraavasti: turvallisuusosaaminen, erikoisalakohmainen substanssiosaaminen, johtaminen ja laadunhallinta, digitaalisten palvelujen kehittäminen ja asiakasohjaus. Organisaatiotason suunnitelman pohjalta julkaistaan puolivuositain erillinen johtoryhmän hyväksymä koulutussuunnitelma.

Osaamisen kehittämisen nivominen osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua - vuosikello

Kuvio 9. Osaamisen kehittämisen vuosikello

Valtaosa henkilöstön osaamisen kehittämisestä toteutuu erilaisten tutkinnon jälkeisten lisä- ja täydennyskoulutusten kautta. Osa koulutuksista toteutuu valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden tuottamina, osa puolestaan Soiten koulutuspalveluiden ja toimialueiden yhdessä suunnittelemina yksittäisinä koulutuspäivinä, laajempina koulutuskokonaisuuksina tai erillisinä tilauskoulutuksina. Tilauskoulutusten osalta sovelletaan organisaation hankintamenetelyohjeita huomioiden palveluntarjoajien tasapuolinen kohtelu.

Täydennyskoulutuksista tiedottaminen toteutuu useiden eri kanavien kautta, kuten sähköinen koulutuskalenteri, Soiten www ja intranet sivustot, sosiaalinen media ja kohdennetut tiedotukset sähköpostitse. Koulutuskalenterin lisäksi Soiten sähköiseen koulutusten hallintajärjestelmään sisältyy työntekijöiden pätevyysien seuranta ja raportointi, työntekijöiden henkilökohtaiset koulutuskortit sekä täydennyskoulutuksen seuranta ja raportointi.

Työnantajan täydennyskoulutukseen suunnatun resurssin kohdentumista (työaika ja kustannukset) seurataan työntekijä-, ammattiryhmä- ja yksikkötasolla. Koulutuspäällikkö vastaa täydennyskoulutuksen toteutumisen seurannasta ja toimittaa tarvittavat osavuosiraportit toimialueiden johdolle ja esimiehille palvelu – ja vastuualueetasolla. Osaamisen kehittämisen raportointi sisältyy henkilöstökertomukseen.

Organisaation talousarvioon varataan vuosittain kokonaismääräraha osaamisen kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen. Koulutuspäällikkö valmistelee yhteistyössä osaamisen kehittämisen työryhmän kanssa johtoryhmään ehdotuksen määrärahan toimialuekohtaiseksi ja koperusteeksi. Jaon perusteena on toimialueen henkilöstömäärä ja ammattiryhmäkohtainen jakautuminen. Ammattiryhmäkohtaisessa kohdentamisessa huomioidaan peruskoulutuksen pituus, työn vaativuus, toimenkuva ja ammatilliset kehittymistarpeet. Kukin toimialue päättää johtoryhmässään koulutusmäärärahojen kohdentamisesta, priorisoi tarpeet ja jakaa määrärahat.

Koulutuspalvelujen vastuualueeseen kuuluu koulutustuotannon lisäksi lääkehoidon osaamisen varmistamisen kehittäminen ja koordinointi, oppisopimuksella suoritettavien tutkintojen koordinointi ja ohjauksen kehittäminen sekä täydennyskoulutuksen resursoimisen, toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta. Koulutuspalveluissa toimivat koulutuspäällikkö ja koulutussuunnittelija. Lisäksi käytettävissä on määräaikaisen, osa-aikaisen koulutussihteerin työpanos. Koulutuspalvelujen henkilöstö toimii verkostomaisena tiiminä, johon osa-aikaisella työpanoksella osallistuvat myös kliininen asiantuntija Hoidon ja hoivan toimialueelta, HR-sihtööri henkilöstöpalveluista ja lääkehoidon koordinaattori. Hankkeiden toteutukseen liittyvä osaamisen kehittäminen koordinoidaan koulutuspalvelujen yhteydessä.

Osaamisen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden ennakkointi

Osaamisen kehittäminen ja johtaminen perustuvat osaamisen suunnittelu – ja arviointitoimintaan ja osaamisriskien hallintaan, jossa riittävän pitkällä aikavälillä tunnistetaan poistuva, korvattava osaaminen, kehitettävä osaaminen ja uuden toiminnan edellyttämä osaaminen. Osaamisen kehittäminen on keskeinen osa prosessien kehittämistä ja henkilöstösuunnittelua. Työvoiman osaamistason arvioiminen on tärkeää työvoiman riittävyyden ja saatavuuden tarkastelun rinnalla.

Työntekijän henkilökohtaiset osaamistarpeet ja työkykyyn vaikuttavat tekijät arvioidaan yhteistyössä esimiehen kanssa vuosittain kehityskeskustelujen ja täydennyskoulutuksen toteutusta koskevien seurantatietojen perusteella. Henkilökohtaisen kehityssuunnitelman tarkoituksena on varmistaa työntekijöiden ammatillinen kehittyminen, tarvittavan osaamisen syventäminen ja uudistaminen sekä mahdollinen uudelleen kouluttautumisen tarve. Mahdollisuus osaamisen kehittämiseen tukee työntekijöiden hyvinvointia, työssä jaksamista

ja edistää työkyvyn ylläpitämistä, minkä on tutkimuksissa todettu lisäävän asiakkaiden saaman palvelun laatua.

Koulutuspalvelut toteuttavat yhteistyössä toimintayksiköiden kanssa osaamisen arviointia erilaisten osaamiskartoitusten, harjoitusten ja testausten avulla. Osaamiskartoitukset ovat toimivia, kun kartoitettava osaaminen ja osaamistasot on määritetty selvästi ja kartoitus tehdään kohdennetusti esimerkiksi tiettyyn yksikköön tai tietylle ammattiryhmälle. Erilaiset testaukset antavat puolestaan hyvän kuvan työntekijöiden käytännön tieto- taitotasosta.

Hankkeiden kautta toteutuva osaamisen kehittäminen koordinoidaan mahdollisuuksien mukaan osaksi organisaation koulutussuunnitelmaa mahdollistaen näin koulutustilaisuuksien optimaalisen aikatauluttamisen ja täydennyskoulutusten suunnittelun parhaalla mahdollisella tavalla.

Osaamisen kehittämisen toimintamalli Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Osaamisen kehittäminen ja johtaminen perustuvat osaamisen suunnittelu – ja arviointitoimintaan ja osaamisriskien hallintaan, jossa riittävän pitkällä aikavälillä tunnistetaan poistuva, korvattava osaaminen, kehitettävä osaaminen ja uuden toiminnan edellyttämä osaaminen. Osaamisen kehittäminen nähdään näin ollen keskeisenä asiana osana prosessien kehittämistä ja henkilöstösuunnittelua. Organisaation osaamisen kehittämisen toimintamalleja ja käytänteitä kehitetään nykyisen pohjalta, huomioiden uusien toimialojen, erityisesti pelastustoimen erityisosaamiset. Suunnitelmallisella osaamisen kehittämiseen varmistetaan riittävä ja oikea osaaminen palvelu- ja hoitoprosessien eri vaiheissa ennakoiden mahdolliset osaamisriskit.

Strategialähtöisen osaamisen kehittäminen painopisteinä ovat

- uusien palvelumuotojen, erityisesti sähköisten palveluiden, kehittämiseen liittyvä osaaminen
- riittävän erikoisosaamisen varmistaminen
- asiakas-, potilas- ja työturvallisuuteen sekä digiturvallisuuteen liittyvän osaamisen vahvistaminen kaikissa ammattiryhmissä
- osaamisen vahvistaminen integroiduissa palveluprosesseissa toimimiseen
- osaamisen johtamisen ja esimiestyön vahvistaminen valmentavan johtamisen, muutoksen tukemisen ja tiedolla johtamisen osa-alueilla

Tavoitteena on ylläpitää ammatillisen täydennyskoulutuksen taso valtakunnallisen tason keskiarvon tasolla. Tämä edellyttää, että varmistetaan täydennyskoulutukseen kohdennettavan määrärahan riittävyys, osallistumismahdollisuus ulkopuoliseen erikoisalakohortaiseen täydennyskoulutukseen sekä Soiten oma koulutustuotanto. Täydennyskoulutuksen resurssoinnissa

ja suunnittelussa tulee myös huomioida ammattiryhmien ja erikoisaloiden erityispiirteet, tarve kliiniseen harjoitteluun ja vaatimukset kattavaan osaamisen varmistamiseen. Tämä edellyttää monipuolisten oppimismenetelmien käyttöä koulutusten toteuttamisessa, riittävä määrä tarkoitukseen soveltuvia koulutustiloja ja -välineistöä sekä harjoitusten toteuttamiseen perehtyneitä ohjaajia. Verkko-oppimisalustojen ja –kurssien kehittäminen toteutetaan myös jatkossa pääasiallisesti Medieco Oy:n kanssa.

Soite osallistuu aktiivisesti koulutusorganisaatioiden yhteistyöverkostoihin. Niissä kehitetään koulutusohjelmien sisältöjä työelämän tarpeisiin ja vaikutetaan yhteistyössä alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa aloituspaikkojen ja tarvittavien koulutusohjelmien saamiseen alueelle. Työvoiman saatavuuden varmistamiseksi tehostetaan tutkintotavoitteisen koulutuksen alueellista ennakointia ja kehitetään valmistuvien opiskelijoiden työelämään siirtymistä osana organisaation rekrytointiprosessia.

Liite 2. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen ulkoinen TKIO

Tässä liitteessä esitetään taustatietoja ulkoisen TKION -toiminnalle, jonka toimintamalli on kuvattu kappaleessa 3.2.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue koordinoi omista tarpeista lähteviä TKIO-verkostoja, mutta ne eivät kata kaikkia sen tarpeita. Sen vuoksi hyvinvointialue osallistuu myös useisiin ulkoisen TKION kumppaneiden koordinoimien verkostojen toimintaan. Ulkoisen TKION yhteistyöverkostot ja rakenteet, joiden toimintaan Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyskeskuntayhtymä Soite osallistuu ovat seuraavia:

Sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:n johtama ja koordinoima:

- Keski-Pohjanmaan alueohjausryhmä, johtoryhmä
- hankkeiden suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja raportoinnin tukitehtävät
- osaamiskeskuksen hallinnoimien kehittämishankkeiden ohjaus- ja muut työryhmät, jos hyvinvointialue on hankkeissa mukana

Kuntaliiton ja Folktingetin koordinoima:

- Vård på svenska-työryhmä

Centria ammattikorkeakoulun johtama ja koordinoima:

- sote-neuvottelukunta
- opiskelijaharjoittelujen koordinointiin liittyvä ryhmä
- yhteisten kehittämishankkeiden työryhmät
- Centria HealthLab
- muut, hankekohtaiset ohjausryhmät ja yhteistyöverkostot

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän johtama ja koordinoima:

- toisen asteen työelämäfoorumit

Jyväskylän yliopiston/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen johtama ja koordinoima:

- o alueohjausryhmä sosiaalityön opetuksen tutkimuksen ja kehittämisen ohjausryhmä
- o yhteisten hankkeiden ja tutkimushankkeiden ohjaus- ja muut työryhmät
- o sosiaalityön koordinoiva verkosto
- o muut, hankekohtaiset ohjausryhmät yms.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri/OYS erva johtama ja koordinoima:

- o yhteisten tutkimushankkeiden ohjaus- ja muut työryhmät
- o työryhmä, joka päättää terveydenhuollon VTR-tutkimusrahoituksen jaosta alueella
- o alueellinen lääketieteellinen tutkimuseettinen toimikunta¹³
- o laaturekisteritoiminta
- o Mediecoon liittyvät ryhmät
- o Tervia osuuskunta ja Tervia osaajat Oy
- o väestön palvelutarpeen ennakointi ja arviointi -työryhmä
- o asiantuntijoiden muodostamat osaajaverkostot
- o osaamis- ja tukikeskukseen (OT-keskus) liittyvät valmisteluryhmät
- o kehitysvammapalvelujen osaamiskeskukseen liittyvät työryhmät
- o Medical Research Center Oulu (MRC Oulu) –tutkimusorganisaatio
- o Pohjois-Suomen biopankki Borealis ja Biopankki-kehittämisen työryhmä
- o Pohjoinen syöpäkeskus, FICAN North
- o neurokeskuksen Oulu Brain & Mind –alueverkosto
- o näyttöön perustuvan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuksen yhteistyöverkosto
- o Kansallinen HTA-koordinaatioyksikkö FinCCHTA

Muiden tahojen johtama ja koordinoima:

- o Sosiaalialan VTR-rahoitusten arviointiryhmä
- o Järjestöjen ja yhdistyksien verkostoja, järjestöjen pyöreän pöydän tapaamiset, teema-verkostoja

2.1. Tutkimus

Liitteessä 1. on kuvattu tutkimustoiminnan nykyinen toimintamalli. Sama malli ja vastuunjako ovat käytössä sekä sisäisessä että ulkoisessa tutkimustoiminnassa. Alueellinen tiedontuotanto on myös yksi ulkoisen tutkimuksen edellytys ja organisaatiossa on huolehdittava, että toiminnasta muodostuva tieto on dokumentoitu tarkoituksenmukaisesti. Ulkoista tutkimusta koordinoidaan hyvinvointialueella samoin periaattein ja käytäntein kuin sisäistä tutkimusta. Hyvinvointialueen ulkoiseen TKIO-toimintaan liittyvä tutkimuslupamenettelyn toimintakäytäntö noudattaa Liitteen 1 luvussa 1.1 kuvattua toimintakäytäntöä. Hyvinvointialueelle luodaan tutkimukselliseen otteeseen kannustava ilmapiiri ja sitä tukevat käytänteet.

Vuonna 2020 avattiin ensi kertaa haettavaksi sosiaalityön yliopistotasaisen tutkimuksen valtionavustusrahoituksia (sosiaalityön VTR). Terveystieteiden puolella on vastaavalla rahoitusmuodolla ja pitkät perinteet 1950 -luvulta lähtien, noin 25-32 miljoonaa euroa vuodessa. Hyvinvointialue voi osallistua yhteistyötahona valtionavustustarahoitusta saavan sosiaalityön ja terveystieteiden tutkimuksen toteutukseen.

Soite-Akatemia (jonka toimintatapa määritellään kappaleessa 3.3.) kokoaa yhteisen toimintamallin alle erilaista ulkoista tutkimusta. Tavoitteena on, että siitä muodostuu hyvinvointialueelle tavoitteellinen, monitieteinen tutkimusyhteisö ja verkosto, ja sen koordinointiin järjestetään resursseja.

Jotta opinnäytetyöt ja tutkimukset saadaan palvelemaan hyvinvointialuetta strategisesti, laaditaan opinnäyte- ja tutkimusaiheiden pankki hyvinvointialueen [www-sivuille](http://www.sivuilla). Sieltä opiskelijat, yhteistyötahot ja tutkijat voivat seurata, millaista tutkimusta hyvinvointialue tarvitsee.

2.2. Kehittäminen

Sosiaali- ja terveystieteiden kehittämisen rakenteet ja nykyiset toimintakäytännöt on esitelty aiemmin liitteessä 1, luku 1.2. Samoja kehittämiskäytännöitä hyödyntäen toteutetaan kehittämistoimintaa keskeisimpien ulkoisen TKIO:n kumppaneiden kanssa. Soiten ulkoiseen kehittämistoimintaan liittyvä toimintakäytäntö ja päätöksenteko noudattavat samaa menettelyä kuin sisäisessä kehittämistoiminnassa.

Useita toimialueita koskevat kehittämishankkeet sijoittuvat Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO- ja osallisuus -vastuualueelle. On kuitenkin huomioitava, että myös hyvinvointialueen toimialueilla on ao. toimialuetta koskevaa sisäistä ja ulkoista TKIO-toimintaa. Kehittämisen suhteen toimialueen oma rooli on lainsäädännön, organisaation strategian ja toimintasuunnitelman määrittelemien reunaehtojen puitteissa keskeinen.

Ulkoisten TKIO-kehittämishankkeiden valmisteluprosessi etenee seuraavasti: Aloite ulkoisen TKIO-hankkeen tarpeellisuudesta voi tulla usealta eri taholta, hyvinvointialueen sisältä ja/tai ulkoisen TKION yhteistyötahoilta. TKIO-johtoryhmä (myös laajennettu kokoonpano) arvioi hankkeeseen osallistumisen tarvetta sekä koordinoi osaltaan hankevalmistelua. TKIO-tiimi puolestaan valmistelee hankkeen hankesuunnitelmaa ja budjettia. TKIO-johtoryhmä esittää hankkeeseen osallistumista hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunnalle. Jos hyvinvointi- ja tulevaisuuslautakunta pitää hankkeeseen osallistumista tarkoituksenmukaisena, se esittää hankkeeseen ja sen kustannuksiin sitoutumista hyvinvointialueen aluehallitukselle. Lopullisen päätöksen ulkoiseen kehittämishankkeeseen sitoutumisesta tekee aluehallitus. Viime vuosi on organisaation budjettiin varattu kehittämishankkeiden omavastuuosuuksia varten noin 250 000 euroa/vuosi.

Hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalueensa kehittämistoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Sen tulee myös koordinoida ja ohjata palvelutuotannossa tapahtuvaa integroitua kehittämistyötä sekä tukea kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvässä kehittämistyössä. Hyvinvointialueen TKIO ja osallisuus – vastuualue vastaa tämän kehittämisen koordinoinnista.

Lisäksi on määritelty teemoittain tai tehtävänimikkeittäin vastuunjako, eli kuka/mikä toimija vastaa hyvinvointialueelta ulkoisten TKIO-kumppaneiden kanssa tehtävästä kehittämisyh- teistyöstä. Hyvinvointialueella ulkoisen TKIO:n kehittämisen valmistelun ja koordinoinnin vastuut jakautuvat seuraavasti:

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valmistelun ja toteutuksen koordinointi	muutosjohtaja, kehittämispäällikkö ja kehittämis-koordinaattori
ICT-kehittämishankkeiden valmistelun ja toteutuksen koordinointi	muutosjohtaja, digitaalisten palvelujen hankejohtaja
Osaamisen kehittämisen koordinointi	koulutuspäällikkö
Laatutyön koordinointi	laatupäällikkö
Kiinteistöhuollon, energian, kestävän kehityksen ja ruokahuollon kehittämishankkeiden valmistelun ja toteutuksen koordinointi	määritellään myöhemmin
Hallintoon, johtamiseen, hankintoihin, talouteen ja työhyvinvointiin liittyvien kehittämishankkeiden valmistelun ja toteutuksen koordinointi	määritellään myöhemmin

Kuvio 10: Ulkoisen TKIO:n vastuutahot Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Valtio vastaa 1.1.2023 lukien hyvinvointialueiden kustannuksista hyvinvointialueita koskevan rahoituslain (617/2021) mukaisesti. Olettavaa on, että resurssisyistä kehittämistoiminta laajenee ulkoisen TKION kumppaneiden kanssa myös kansainvälisiin hankkeisiin ja myös niiden hankeosaaminen on tarpeellista.

2.3. Innovaatiotoiminta

Hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalansa innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden. Sosiaali- ja terveysministeriö edellyttää ja seuraa hyvinvointialueilta myös innovaatiotoiminnan kehittämistä ja toteuttamista (vrt. järjestämislakiesitys). Innovaatiotoiminnan avulla on mahdollista saavuttaa hyötyinä uusia ja toimivia työkäytänteitä, -malleja ja –menetelmiä, kustannustehokkuuden vahvistumista ja alueen elinkeinorakenteen monipuolistaminen.

Hyvinvointialueen roolina on toimia innovaatiotoiminnan yhteistyötahona, tarpeiden tunnistamisessa sekä tukijana, sovelluskenttänä ja testialustana. Innovaatiotoiminta on hyvinvointialueella alihyödynnettyä, mutta sen edistämiseksi ja toteuttamiseksi on jo nyt hyviä elementtejä, esimerkiksi osaamista, rahoituskanavia, yhteistyötahoja jne. Euroopan Unionin verkostotyössä toteutettavat innovaatioekosysteemit ja niihin liittyvä innovaatiotoiminta ovat hyvinvointialueen näkökulmasta tärkeitä jatkossa. Niistä löytyy esimerkiksi yhteistyöverkostoja ja juuri hyvinvointialueen kaltaiselle politiikkatoimijalle tarkoitettuja kehittämisen rahoituskanavia, jossa omavastuuosuus jää pieneksi.

TKIO-johtoryhmä koordinoi ja TKIO-tiimi valmistelee hyvinvointialueen innovaatiotoimintaa. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue toteuttaa innovaatiotoimintaa ensisijaisesti ulkoisen TKION yhteistyötahojen kanssa. Keskeisillä yhteistyötahoilla on innovaatioalustoja, esimerkiksi HealthLab, Living lab, AgriHubi, sekä verkostoja, joita on mahdollista hyödyntää innovaatiotoiminnassa.

2.4. Osaamistarpeiden ennakointi ja osaamisen kehittäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 32 § mukaan hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalansa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden. Hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä toteutetaan yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa.

Jo aiemmin on todettu, että Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO ja osallisuus –vastuualue koordinoi TKIO-toimintaa. Osaamistarpeiden ennakointi ja osaamisen kehittäminen on osa TKIO-toimintaa, mutta se kuuluu hyvinvointialueen konsernipalveluissa eri vastuualueelle kuin TKI-toiminta.

Osaamisen kehittäminen toteutuu strategialähtöisesti ja perustuu vuosittain laadittavaan osaamisen kehittämisen suunnitelmaan ja kattaa kaikki toimialueet ja ammattiryhmät huomioiden myös organisaation kaksikielisyyden. Nykyinen toimintakäytännö on kuvattu liitteessä 1 kappale 1.4. Hyvinvointialue tulee tekemään myös omaa ennakointityötä osaamisen kehittämiseksi ja varmistamiseksi, mutta jatkaa myös yhteistyötä alueen korkeakoulujen, toisen asteen toimijoiden, sekä Keski-Pohjanmaan liiton, TE-toimiston jne. kanssa. Alueella on useampia osaamisen ennakkoinnin eri näkökulmista toimivia työryhmiä. Niiden työ on tarpeen yhteen sovittaa, jotta ei muodostu päällekkäisyyttä.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue osallistuu aktiivisesti osaamistarpeiden ennakointityöhön koulutusorganisaatioiden yhteistyöverkostoissa, joissa kehitetään aktiivisesti koulutusohjelmien sisältöjä työelämän tarpeisiin ja vaikutetaan yhteistyössä heidän kanssaan aloituspaikkojen ja tarvittavien koulutusohjelmien saamiseksi alueelle. Työvoiman saatavuuden varmistamiseksi tehostetaan tutkintotavoitteisen koulutuksen tarpeen alueellista ennakointia ja kehitetään valmistuvien opiskelijoiden työelämään siirtymistä osana organisaation rekrytointiprosessia.

Hyvinvointialueella on tarpeen tarkentaa yhteistyötä hajautetun lääketieteen koulutuksen, erikoislääkärikoulutuksen ja ohjauksen kehittämisen sekä yhteistyöprofessuurien suhteen. Lisäksi tarvitaan toimenpiteitä osaamisen ennakointiin ja tutkintoala- ja -määriin liittyvän vaikuttamistyön tehostamiseksi sekä tutkintotavoitteisen koulutustarpeen ennakointia. Soite on vuodesta toiseen ollut hyvin vetovoimainen harjoitteluympäristö eri ammattialojen opiskelijoille. Suurimpina opiskelijaryhminä ovat sosiaali- ja terveysalan toisen asteen ja ammattikorkeakoulun opiskelijat sekä lääketieteen opiskelijat. Sote-alan opiskelijoita on ohjatussa harjoittelussa vuosittain keskimäärin 4500 viikkoa ja lääketieteen opiskelijoiden osastoharjoittelua on erikoissairaanhoidossa keskimäärin 100 viikkoa vuodessa. Lisäksi Soiteessa on vuosittain myös yksittäisiä sosiaalityön, psykologian, logopedian ja ravitsemustieteen opiskelijoita suorittamassa opinto-ohjelmaansa kuuluvia harjoitteluja. Perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden lisäksi on erikoistuville lääkäreille tarjolla koulutuspaikkoja Soiten kaikilla lääketieteen erikoisaloilla. Oppisopimuksella opiskelevia on Soiteessa keskimäärin 50 - 100 vuodessa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue käynnistää uudelleen jo aiemmin vuonna 2018 käynnistetyt Soite-akatemia toiminnan. Tuolloin se toimi lääketieteen jatko-opiskelijoiden tutkimuksen ja osaamisen kehittämisen areenana, mutta nyt se laajennetaan monialaiseksi ja monitieteiseksi hyvinvointialueen strategiaa TKIO-verkostoissa ja hankkeissa edistäväksi ja toteuttavaksi. Tälle kehittämistyölle on haettu rahoitusta Suomen Kestävän kasvun -ohjelmasta. Soite-akatemia avulla hyvinvointialueelle luodaan myös työn kehittämiseen ja monitieteelliseen tutkimukselliseen otteeseen kannustava työilmapiiri sekä sitä tukevat arjen työkäytännöt. Tavoitteena on, että Soite-akatemia kannustaa ja kutsuu hyvinvointialueen ammattilaisia näkökulmalla ”Meillä on hyvä tehdä tutkimusta ja kehittää organisaatiota, mutta myös

omaa uraa”. Toiminnassa kehitetään malleja mahdollistamaan tutkimustyön ja perustyön yhdistäminen. Kaikkien hyvinvointialueen toimintojen tieteenalat ja osaamisen kehittämisen tasot mukana. Tavoitteena on myös integraation edistäminen ja vaikuttavuuden parantaminen.

Liite 3. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen keskeisten ulkoisen TKIO:n kumppaneiden TKIO-perustietoja

Centria ammattikorkeakoulu

- Perustehtävä: Toteuttaa koulutusta, tutkimusta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI-toimintaa) ja aluevaikuttamista koskeva ammattikorkeakoululaki säätelee toimintaa
- Henkilöstömäärä: TKIO-puolella työskentelee n. 120 kokoaikaista työntekijää. Päätoimisia opettajia on 130 ja lisäksi tuntiopettajia. Opettajista 50-60 osallistuu myös hanketoimintaan vuosittain.
- Hanketyön volyymi: 9,4 m€, josta 6,8 m€ ulkopuolista rahoitusta ja 2,1 m€ tuottoja koulutus- ja palvelumyynnistä (luvut 2022).
- TKIO-toiminnan vastuut: TKIO-asioissa TKI-johtaja, TKI-päälliköt, palvelupäällikkö sekä tutkimusryhmien vetäjät. Opetukseen liittyvissä asioissa opetuksen johtaja ja koulutusalan päälliköt.
- TKIO-toiminnan laajuus: TKIO-toiminta on jaettu viiteen eri tiimiin: kemia ja biotalous, digitaalisaatio, tuotantoteknologia, yrittäjyys ja hyvinvointi sekä hankevalmistelu ja verkostot. Jokaisesta tiimiä johtaa TKI-päällikkö. Lisäksi yhtenä tiiminä toimii koulutus- ja palveluliiketoiminta, jota johtaa palvelupäällikkö. Tiimien toiminta on jaettu tutkimusryhmiin, joiden toimintaa koordinoivat tutkimusryhmien vetäjät. Soiten kanssa tiiviissä yhteistyössä toimii Hyvinvointi- ja terveysteknologian tutkimusryhmä, joka vastaa Centria HealthLabin toiminnasta.
- Keskeiset TKIO-toiminnan rahoituskanavat: Yli 20 rahoituslähde, niistä tärkeimmät EAKR ja ESR, eri ministeriöt, Business Finland, Interreg-ohjelmat, Horizon Europe, Celtic, Exel, ja Maa-seurarahasto. Sote-puolella kansainvälisiä kehittämisrahoituksia ei ole hyödynnetty, mutta jatkossa niitäkin hyödynnetään enemmän.
- Vahvuudet TKIO-toiminnassa: Centria tekee kehittämistyötä alueellisista lähtökohdista kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja hyödyntäen. Vahvuutena on hyödyntää monialaista työskentelyä suurella volyymilla.

Jyväskylän yliopiston/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen sosiaalitieteiden yksikkö

- Perustehtävä: Sosiaalityön tieteenalan opetus, tutkimus ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus ja vaikuttaminen. Valtakunnallisesti ainoa yksikkö jossa sosiaalityön maisteriopinnat voi suorittaa aikuisopintoina työn ohessa, vuosittainen sisäänotto 35 opiskelijaa. Sosiaalityön tohtoriopinnoissa 18 opiskelijaa. Väitöksiä valmistuu noin yksi vuodessa. Lisäksi kandidaatin opinnot on mahdollista suorittaa osana Jyväskylän yliopiston Avoimen yliopiston tarjontaa. TKIO – toimintaa ei ole tarkemmin säädelty, vaan se on tieteenalalle luontaista toimintaa tutkivan sosiaalityön ymmärryksessä. Yksiköllä on alusta lähtien vahva yhteys ja yhteistyö kuntien

sosiaalityön kanssa, joiden aloitteesta ja tuella koulutus alkoi vuonna 2002. Voimassa on (2022- 2027) *Sopimus sosiaalityön koulutuksesta, tutkimuksesta ja kehittämisestä*, johon kuuluvat Soite, Pohjanmaan HVA ja Pohde-alueelta Rannikko ja Oulun Eteläinen.

- Henkilöstömäärä (tilanne 10.3.2023): Professori, tutkimuskoordinaattori, kolme yliopistonlehtoria, kuusi yliopistonopettajaa, yliopistotutkija ja koulutussuunnittelija. Lisäksi yksikön tutkimushankkeissa on mukana neljä päätoimista väitöskirjatutkijaa. Lisäksi tiimiin kuuluu kaksi apurahatutkijaa. Yhteensä yksikön tiimissä on 19 jäsentä, joista viisi kansainvälistä.
- TKIO-toiminnan vastuut: Tutkimuskoordinaattori
- TKIO-toiminnan laajuus: Henkilöstöressurssista noin 50 % kohdentuu opetukseen ja 50 % TKIO-toimintaan. Opettajat ja lehtorit sekä opettavat että ohjaavat/tekevät tutkimusta. Tutkimus keskittyy sosiaalityön eri lohkoihin; aikuissosiaalityö, maahanmuuttajien palvelut, lastensuojelu, 3. sektorin ja julkisen yhteistoiminta, vanhustenhuolto työvoimapaalveluja lähelle tulevia. Ainoa mitä ei ole tällä hetkellä on vammaispalvelut. Väitöskirjoja noin 1/vuosi ja pro gradu -töitä 20-25/vuosi.
- Keskeiset TKIO-toiminnan rahoituskanavat: Kilpailtua tieteellistä tutkimusrahoitusta kansainvälisellä tasolla EU:n H2020 ohjelman MCSa-DN-ASTRA, INTERREG, ERASMUS, kansallisella rahoituksella Suomen Akatemiasta, sosiaalityön VTR-rahoitus (STM), , ELY, ESR, EAKR sekä ministeriöt MMM, SM, STM ja säätiöt (väitöskirjantekijöille). Lisäksi Kasvun tuki, mikä on väliaikainen rahoitusinstrumentti yliopistokeskukselle.

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä:

- Perustehtävä: Perussopimuksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäminen. Keski-Pohjanmaan kuntien keskinäisen sopimuksen mukaan myös osallistuminen alueen yritystoiminnan kehittämiseen
- Henkilöstömäärä: 440 työntekijää. Kun tukipalvelut rajataan pois, on henkilöstömäärä noin 300 työntekijää. Heistä noin 50 % (150 henkilöä), erityisesti opettajat, osallistuvat hanketoimintaan.
- TKIO-toiminnan vastuut: Yhtymäjohtaja vastaa TKIO-toiminnasta, käytännön operatiivisessa ja strategisessa koordinaativastuussa kehityspäällikkö. Toteutuksen vastuut jakautuvat aihepiireittäin ja toimialapäälliköt ovat keskeisessä roolissa vastuualueensa kehittämisestä, tiimialapäälliköillä on rajatumpi vastuu. Opettajat osallistuvat aktiivisesti TKIO-toimintaan. Rehtori vastaa koulutustarjonnasta yhdessä johtoryhmän ja toimialapäällikön ja koko organisaation kautta. Hän vastaa myös koulutustarpeen ennakkoinnista ja koulutuksen tarjonnan suunnittelusta.
- TKIO-toiminnan laajuus: 30-40 htv/vuosi eli noin 10 %:ia toiminnasta TKIO –toimintaa Osallistuvat opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteita palvelevaan tutkimukseen. Vahva rooli luonnonvara-alan liittyvässä kehittämistyössä. Luonnonvara-alan kehittämishankkeissa työskentelee vakituinen henkilöstö. Noin 60 projektia vuodessa. Hanketoiminta on tällä hetkellä pienimuotoista sosiaali- ja terveydenhuollon alalla, mutta sitä ollaan kasvattamassa. Hankkeiden kustannukset noin 4,5 milj. €/v. keskimäärin omavastuuosuus vajaa 20 %. Vuonna 2021 poikkeuksellisesti noin 2,5 milj. €/v. Valtaosa kehittämisestä kohdistuu oppimisympäristöjen, henkilöstön, yms.

kehittämiseen. Jos kehittäminen kohdentuu myös muuhun kuin KPedun oppimisympäristön kehittämiseen, kunnat osallistuvat myös rahoittamiseen.

- Keskeiset TKIO-toiminnan rahoituskanavat:
OKM, OPH, ESR, EAKR, Interreg, luonnonvara-ala/Maaseuturahasto, ERASMUS ja erilaisia rahoitusmuotoja opiskelijoiden ja henkilöstön työelämä- ja liikkuvuusrahoitusta varten
- Vahvuudet TKIO –toiminnassa: Hankehallinto, hanketyö, hankejohtaminen ja hankeverkot. Pedagoginen osaaminen, ikäjohtaminen, työelämäyhteydet, luonnonvara-alan kehittämisaaminen.

Keski-Pohjanmaan liitto:

- Perustehtävä: Maakuntaliitto pyrkii luomaan edellytykset aluelähtöiselle kestävästä kehityksestä perustuvalla kasvulla ja uudistumisella sekä hyvinvoinnille ja sosiaaliselle eheydelle aluepoliittisen suunnittelun ja ohjelmien avulla sekä huolehtimalla osaltaan ohjelmien toteutuksesta ja niihin liittyvistä kansainvälisistä yhteyksistä. Liitto laatii alueelliset kehittämissuunnitelmat (maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma), joissa sovitetaan yhteen jäsenkuntien ja mm. valtion aluehallintoviranomaisille kuuluvat aluekehitystoimenpiteet. Esittää tavoitteet maakunnan liikenneverkkorakenteen ja muun infrastruktuurin kehittämiseksi. Kehittää elinkeinoelämän rakenteita yritysten ja työpaikkojen luomiseksi ja turvaamiseksi. Osallistuu kansallisten ja EU-hankkeiden rahoituspäätösten suunnitteluun ja tekemiseen. Kehittää väestön ammatillista osaamisympäristöä. Liitto toteuttaa ohjelmaperusteista aluepolitiikkaa myös elinkeinoelämän, yritysten, kansalaisjärjestöjen ja 3. sektorin kanssa. Maakuntakaavassa se esittää alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä tarpeelliset aluevaraukset maakunnan kehittämisen kannalta. Maakuntakaavalla sovitetaan yhteen hallituksen 4-vuotiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Samalla sovitetaan yhteen mm. elinkeinoelämän ja ympäristönsuojelun tarvitsemat aluevaraustarpeet.

Muita tehtäviä ovat:

- elinkeinoelämän ja matkailun edistäminen
- maakunnallisen kulttuuritoiminnan, koulutuksen ja kotiseututyön kehittäminen ja koordinaatio
- maakunnan markkinointi
- maakunnan julkisten palveluiden yhteispalvelut
- ympäristö-, liikenne- ja energia- ja asuntoasiain kehittäminen viranomais- ja muussa toiminnassa
- korkealaatuisen ja viihtyisän elin- ja toimintaympäristön edistäminen
- maakuntaa koskevat tutkimukset
- tietoyhteiskunta- ja informaatioteknologiakysymykset

Liitto harjoittaa edunvalvontaa ja tukee maakunnan asukkaiden, kuntien, elinkeinoelämän ja eri toimijoiden hyviä toimintaedellytyksiä. Tehtäviin kuuluu myös liikennejärjestelyjen suunnittelun ja osaamisen kehittämisen ennakointi sekä maakuntasuunnitteluun liittyvistä tehtävistä huolehtiminen. Maakuntaliiton kautta voi myös hakea sekä EU- että kansallista rahoitusta maakuntaohjelman mukaiseen kehittämistoimintaan. Liitto tekee yhteistyötä muiden

kuntayhtymien, aluehallinnon sekä erilaisten järjestöjen kanssa. Maakuntien liitot hoitavat tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä ja ovat mukana kehittämässä ja toteuttamassa EU:n aluepolitiikkaa. Liitot laativat EU:n rakennerahastoista myönnettävien tukien edellyttämät ohjelmat omalla alueellaan ja rahoituspäätöksillään toteuttavat niitä.

- Henkilöstömäärä: TKIO-toimintaan osallistuu lähes koko henkilöstö, mutta ei koko työpanoksella: maakuntajohtaja, talous- ja henkilöstösihteeri, hallintojohtaja, maksustarkastaja, aluekehityssuunnittelija, suunnittelujohtaja, kansainvälisten asioiden suunnittelija, ohjelma-koordinaattori, kulttuurikoordinaattori, aluekehityssuunnittelija, kehittämisspäällikkö, alue-suunnittelupäällikkö, elinvoimajohtaja, suunnittelija, ilmastoasioiden asiantuntija ja lisäksi sihteereitä.
- TKIO-toiminnan vastuut: Nimetty henkilöt vastaamaan eri vastuualueista ja he pitävät yhteyttä TKIO-tahoihin: suunnittelujohtaja ja kansainvälisten asioiden suunnittelija vastaa EU-yhteistyöstä.
- TKIO-toiminnan laajuus: EAY-ohjelmat 20 milj. €/v. Maakuntaliiton budjetti noin 1,3 milj. €/v, josta henkilöstökulujen osuus noin 70 %.
- Keskeiset TKIO-toiminnan rahoituskanavat: ESR, EAKR, AKKE, EAY-ohjelmat, Interreg Aurora, Interreg Europe, Interreg Pohjoinen periferia ja Arktis, Interreg Itämeren alue, Maaseudun kehittämisohjelma,
- Vahvuudet TKIO –toiminnassa: Vahva aluekehittämisosaaminen monella aihealueella. Osaa-vaan ja kokenutta henkilöstöä. Vahva rakennerahasto-osaaminen, vahva hankehallinto-, hanke-työ ja hankejohtamisen osaaminen. Myös juridista erityisosaamista.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri/OYS-erva:

- Perustehtävä: Yliopistollisten sairaanhoitopalvelujen tuottaminen, ERVA-tutkimustoimikunnan tehtävien hoito (Terv.huoltoL), VTR-avustusten käytön ohjaaminen toiminta-alueella, alueellisen eettisen toimikunnan toteuttaminen ja luvanantoprosessi, VTR –tutkimusrahoituksen jakaminen ERVA alueelle. Lisäksi TKIO-tehtäviä keskittämisesetuksen pohjalta: digi-HTA (mm. kehitetty digi- ja – eHealth –applikaatioille systemaattista arviointikehikkoa), kliinisen farmakologian, terveydenhuollon ylilääkäri virka yliopistolla. Tutkimusylilääkäri toimii tutkimuspalveluyksikön esimiehenä, vastaa eettisen toimikunnan toiminnasta ja luvanantoprosessista sekä VTR –tutkimusrahoituksen jakamisesta ERVA-alueelle. Tutkimuspalveluyksikkö on myös Keski-Pohjanmaan hyvinvointialuetta varten ja palvelee sitä.
- Henkilöstömäärä: Hallintoylilääkäri, tutkimus- ja arviointiylilääkäri (ERVA –virka, myös Soiten hyödynnettävissä), kansallinen HTA –koordinaatioyksikkö; terveystaloustieteilijä ja 2 suunnittelijaa, tutkimusylilääkäri (50 %)
- TKIO-toiminnan vastuut: Hallintoylilääkäri toimii johtajaylilääkärin sijaisena ja jonkin verran kehittämistoiminnassa mukana. Tutkimus- ja arviointiylilääkäri vastaa käyttöönottoasioista ja hoitoteknologioiden arviointi. Kehittää ja parantaa terveydenhuollon vaikuttavuutta, nyt keskitytty uusien teknologioiden käyttöönottoprosessiin, laitteet ja lääkkeet; minkälainen seulan pitää läpäistä, että voidaan ottaa käyttöön. Tutkimusylilääkärin tehtävä 50 % - tutkimuspalveluyksikön esimiehenä – eettinen toimikunta ja luvanantoprosessi, VTR –tutkimusrahoituksen jakaminen ERVA alueelle

- TKIO-toiminnan laajuus: VTR-tutkimusrahoitusta noin 2,4 milj. €/v. – jakokaavan mukaan STM jakaa noin 21 milj. €/v., tämä osuus muodostuu julkaisujen määrästä ja jaetaan hake-
musten perusteella.
- Keskeiset TKIO-toiminnan rahoituskanavat: Tutkimusryhmät hakevat itsenäisesti TKIO-rahoi-
tusta eri lähteistä: Suomen Akatemia, lääketieteelliset säätiöt, mm. Sigrid Juselius, Jane ja Aa-
tos Erkon –säätiö, kansainvälisiä kilpailtuja rahoituksia, esim. Diabetes, ERC - kehityspuolella,
Euroopan tason rahoja – esim. ACCELERATE – ERATE –rahoitus, yhteistyössä HUS kanssa.
TERTTU –säätiön kautta hallinnoidaan ja maksatetaan; Overhead – rahoitukset. Merkittävä
osa tutkimusrahoituksesta sponsoroiduista kliinisistä lääketutkimuksista tai korvauksina tut-
kimuksen suorittamisesta
- Vahvuudet TKIO –toiminnassa: Vahva alueellinen toimija ERVA –alueella, laajat yhteistyöver-
kostot, lainsäädännön seuranta, jakaa TKIO-rahoitusta

Sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA:

- Perustehtävä: Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA kattaa
Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat. Keski-Pohjanmaalla SONet
BOTNIA on organisoitunut Soiten yhteyteen. Lakisääteisten tehtävien (ks. s. 19) SONet BOT-
NIAlla on erityistehtävänä pohjoismaisen tiedon ja verkostojen tuominen sosiaalialan osaa-
miskeskusverkoston käyttöön ja oman alueen hyödyksi. Näiden lisäksi mm:
 - o Tehtävänä turvata tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön integraation kehittäminen
sekä kokeilutoiminta, käytäntörelevanssin varmistaminen sosiaalityön valtionavustusra-
hoitushankkeissa: kunta- ja maakuntayhteistyö, tutkimustulosten mallintaminen, levittä-
minen ja juurruttaminen
 - o Sosiaalityön vtr-tutkimushankkeiden arviointiryhmän toimintaan osallistuminen
- Henkilöstömäärä: Kehitysjohtaja, kehittämisspäälliköt (2 hlöä), kehittämissuunnittelija (1 hlö)
ja muut SONet BOTNIA:n kehittämissuunnittelijat, hanketyöntekijät
- TKIO-toiminnan vastuut: Kehitysjohtaja ja K-P:lla työskentelevä kehittämisspäällikkö
- TKIO-toiminnan laajuus: Koko henkilöstö tekee kehittämistyötä omassa tehtävässään talou-
dellisia resursseja hakemalla ja koordinoimalla. Valtionavustus lakisääteiseen toimintaan
noin 249 000 €/v. Tavoite ja tarve on valtakunnallisella tasolla 4-5 milj. €/v. SONet BOTNIA
mobilisoi toiminta-alueellaan perusrahoitukseensa nähden n. 4-kertaisen määrän hankera-
hoitusta ja muuta kehittämistoimintaa.
- Keskeiset TKIO-toiminnan rahoituskanavat: Valtionavustus, valtion tutkimusrahoitus (vtr)
noin 10 000-30 000 €/hanke, kuntarahoitus, valtion hankeavustusrahoitukset, ESR, Suomen
Akatemian rahoittamat tutkimushankkeet.
- Vahvuudet TKIO –toiminnassa: Alueellinen tiedontuotanto, tiedonhallinta, tiedolla johtami-
nen; aikuissosiaalityön, lapsiperhepalvelujen ja lastensuojelun kehittäminen, asiakaslähtöisen
sote-integraation edistäminen, ikäihmisten ja vammaispalvelujen kehittäminen ja vahvista-
minen, työikäisten palvelujen kehittäminen. Kehittämishankkeiden toteuttaminen. Käytän-
nönläheinen kuntalähtöinen kehittämistoiminta. Kokemus maakuntarajat ylittävissä kokonai-
suuksissa toimimisesta. Laajat yhteistyöverkostot alueellisesti, kansallisesti ja myös kansain-
välisiä verkostoja. Eri rahoituskanavien hankehallinnon tuomien haasteiden tunteminen,
vahva hankehallinnon johtamisen ja osaamisen kokemus, substanssi- ja verkosto-osaaminen
ja eri rahoituslähteiden hyvä tuntemus.

Liite 4. Kooste TKIO-toimijoiden esittämistä keskeisistä kehittämistarpeista ja ehdotuksista hyvinvointialueen TKIO-toiminnalle

Näitä tullaan hyödyntämään jatkossa, kun määritellään TKIO-toiminnan sisällölliset tavoitteet ja laaditaan toimintasuunnitelma.

Tutkimus

Kehittämistarpeet

- Tutkimusta tarpeen nivoa hyvinvointialueen tarpeisiin ja tutkimustyöhön riittävästi lentokorkeutta ja yhteistyön laajuutta
- Tarpeen määritellä mitä tutkimusta toteutetaan hyvinvointialueella ja mitä yhteistointialueen tasolla
- Voimia yhdistämällä ja toinen toisemme osaamista hyödyntämällä ollaan vahvempia ja saavutetaan enemmän
- Pohjois-Suomen ERVA-alueen tärkeää menestyä kisassa muun neljän ERVA-alueen kanssa

Kehittämisehdotukset

- Opinnäyteaihepankki, josta opiskelijat voivat valita itseään kiinnostavan ja Soiten tavoitteita edistävän opinnäytetyöaiheen. Myös kehittämishankkeista nousevat aiheet opinnäyteaihepankkiin.
- Toistemme vahvuuksien hyödyntäminen ja yhteistyössä, sosiaalialan VTR-rahoituksen hakeaminen (Erva-alue, Lapin yliopisto, OYS)
- Yliopistoyhteistyön vahvistaminen tutkimustoimintaan sekä THL-yhteistyön vahvistaminen. Tämä vahvistaa vahvempien kombinaatioiden rakentamisen TKIO-toimintaa varten.

Kehittäminen

Kehittämistarpeet

- Sote-alan kehittämistoiminnan aktivointi yhteistyössä
- Tarvitaan tiedolla johtamisen kehittämistä ja tukea tähän kehittämistyöhön
- Roolitusten sopiminen, mihin ja ketkä hyvinvointialueen toimijat osallistuvat
- Hankehakujen valmisteluun tarvitaan katsantokantaa ylemmästä perspektiivistä ja pitää päästä käymään dialogia, vaikka se vie aikaa
- Tärkeää se, että mitä tehdään, siihen oikeanlaisesti panostetaan. Kehittämiseen tarvitaan yksiköiden, lähiesimiesten ja koko johdon tuki.
- Kehittäminen tarvitsee läheisemmän yhteyden organisaatioon
- Osaamiskeskustoiminnan rooli digitaalisessa kehittämisessä tuomisessa sosiaalihuollon ja sosiaalityön sisälle
- Kansainvälisten kehittämisrahoitusten hyödyntäminen yhteistyössä muiden alueellisten tai kansallisten TKIO-toimijoiden kanssa

Kehittämisehdotukset

- Kaiken kehittämisen lähdettävä strategiasta
- Laatujärjestelmän ja johtamisen yhteyden vahvistamiseen pitäisi käyttää lisää voimavaroja. Nyt juostaan kasaan samoja asioita erillisissä järjestelmissä. Jos pysähdyttäisiin säännöllisesti haiprojen ja potilasvahinkoilmoitusten äärelle, se veisi meitä eteenpäin.
- Monialainen kehittäminen pitää nähdä investointina. Aina ei voi mitata suoraan rahassa jonkin asian arvoa, vaan on pyrittävä lisäämään vaikuttavuutta.
- Kehittämisen oltava läpileikkaavaa, kehittämisen siiloutumista pitää välttää
- Sote-integraation edistäminen kaikessa kehittämisessä
- Living lab –tyyppisten alustojen hyödyntäminen kehittämistoiminnassa, niiden avulla työskentelyyn myös eri TKIO-toimijat voivat osallistua
- Tutkimus- ja opetuslinikkatoiminta
- Perusterveydenhuollon yksikköön tarvitaan enemmän kehittämisresurssia
- Tilastointi pitäisi saada toimimaan kunnolla, jotta on oikeaa tietoa käytettävissä vaikuttavaan kehittämiseen.
- Nykyisiä prosesseja ei kannata digitalisoida, vaan on nähtävä prosessien yli ja luotava uudenlaisia prosesseja. Prosesseissamme on paljon automatisoitavaa.
- Pohjoisen OT-keskuksen jatkovalmisteluun Keski-Pohjanmaalta Soiten lisäksi myös muita toimijoita

Järjestöjen kanssa tehtävään TKIO -yhteistyöhön liittyen:

- Ulkoisen TKIO:n toimintamalliin halutaan tarkennusta järjestöyhteistyön osalta
- Strategia- ja arvokeskustelu kehittämisestä: säännöllinen foorumikäytäntö, jossa vaihtelevilla tavoilla tehdään yhteistyötä
- Vaihtelevuus järjestöyhteistyön toimintamallissa; erilaisia tsekkauksfoorumeita, joissa yhteistyössä tarkastellaan eri aiheita, joissa voisi hyödyntää yhteistyötä (esim. matalan kynnyksen ryhmätoiminta)
- Järjestöjen pyöreän pöydän tilaisuuksiin voidaan suunnitellusti viedä aiheita, joista on tullut toiveita pohtia yhdessä, esim. STEA-hankkeet
- Järjestöillä, joilla on paljon palvelutoimintaa ja sen myötä joitakin yhteisiä intressejä Soiten kanssa, pitävät tarpeellisenä yhteistyössä selvittää, miten järjestöt voisivat olla osaltaan yhdessä tukena kehittämisessä
- Vuosikellon valmistelussa tärkeä huomioida esim. STEA:n rahoituksien aikataulu ja yhteinen käsittely sille, mitä rahoituksia voisi hakea
- Ruohonjuuritasolle käytäntöön vietyä: yhteystiedot eri ammattialojen henkilöistä, jotka toimivat yhteyshenkilöinä TKIO-asioissa
- Selkeä tieto, miten voi tiedottaa ja tavoittaa eri alojen henkilöstöä ja kehittämistoiminnan kannalta keskeisiä tahoja hyvinvointialueella

Innovaatiotoiminta

Kehittämistarpeet

- Tärkeää innovaation paikkojen tunnistaminen
- Alihyödynnettyä meillä, mutta hyviä elementtejä tähän on; osaamista, rahoituskanavia, yhteistyötahoja jne.

- STM alkanut edellyttää myös tämän kehittämistä, vrt. järjestämislakiesitys
- Hyödyt => kustannustehokkuuden edistäminen, jne + elinkeinorakenteen monipuolistaminen
- Hyvinvointialueen roolina toimia tukijana, sovelluskenttänä, koealustana/testaajana
- Tarvitaan uudistusmyönteisyyttä, kykyä aistia ympäristöstä ja tuoda ideoita ja innovaatioita
- Yhteinen innovaatiotyöpaja 1 x /vuosi, jossa innovoidaan mitä ja miten lähdetään toteuttamaan. Mukana toimijoiden keskeinen TKIO-henkilöstö
- Kehittämisen oltava koordinoitua

Kehittämisehdotukset

- Toteutettava yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja sen vuoksi verkostoiduttava muiden toimijoiden kanssa

Osaamistarpeiden ennakointi/Osaamisen kehittäminen

Kehittämistarpeet

- Tutkintotavoitteisen koulutustarpeen ennakointi
- Sote-alan vetovoiman vahvistaminen yhteistyössä
- Osaamistarpeiden ennakointia ja tutkintoala- ja -määriin liittyvän vaikuttamistyön tehostamista
- Opiskelijoiden ja työnantajien nykyistä parempi kohtaaminen
- Yhteistyökuvion selvittäminen hajautetussa lääketieteen koulutuksessa ja yhteisprofessuurien suhteen

Kehittämisehdotukset

- Kehitetään aktiivisesti koulutusohjelmien sisältöjä työelämän tarpeisiin ja vaikutetaan yhteistyössä heidän kanssaan aloituspaikkojen ja tarvittavien koulutusohjelmien saamiseksi alueelle
- Työvoiman saatavuuden varmistamiseksi tehostetaan tutkintotavoitteisen koulutuksen tarpeen alueellista ennakointia
- Kehitetään valmistuvien opiskelijoiden työelämään siirtymistä osana organisaation rekrytointiprosessia.
- Työperäisen maahanmuuton edistäminen yhteistyössä
- Erikoislääkärikoulutuksen ja ohjauksen kehittäminen

TKIO- rakenteeseen ja toimintatapoihin liittyvät toimijoiden esittämät kehittämistarpeet ja –ehdotukset

Kehittämistarpeet

- Globaali verkostoituminen
- Tiedelähtöisyyden vahvistaminen ja pyrkimys monitieteisyyteen
- Toimintaympäristömuutokset haastavat maailmaa, vaaditaan asiantuntijuutta ja jatkuvaa lainsäädännön seurantaa
- Toimintaympäristön muutosten ja tarpeiden ennakointi
- Toimivat yhteistyörakenteet ja yhteys kansallisen TKIO-toiminnan painopisteisiin ja kehittämiseen THL:n ohjauksessa

- Osaajien veto- ja pitovoiman vahvistaminen. Tämä ei ole palkka-asia, vaan esim. minkälaisia mahdollisuuksia alueella on ammatilliseen kasvuun.
- Kaikessa TKIO-toiminnassa yhtenäisenä ERVA-alueena, hyvässä yhteistyössä eteneminen on vahvuus
- YTA-sopimuksia ja työnjakoa ei ole kaikilta osin määritelty vielä
- TKIO-työssä ilmiöiden lähestyminen eri näkökulmista, esim. etiikka ja hyvinvointitekniologia
- Eri asiakasryhmien tarpeiden laaja ymmärrys
- Monialainen, monitieteinen ja monitoimijainen yhteistyö ja siihen tarvitaan eri alojen asiantuntemusta
- Yhteistyöllä ja eri TKIO-toimijoita osallistaen on mahdollista hankkia alueen ja sen palvelujen kehittämiseen TKIO-toiminnan tuella ulkoista rahoitusta
- Tasavertaisten TKIO-asiantuntijoiden yhteistyötä (sosiaalihoito + perusterveydenhuolto + erikoissairaanhoito, pelastustoimi)
- TKIO-yhteistyön jatkaminen ja kehittäminen joustavasti eri toimijoiden kanssa ja kehittämisen avoimen dialogin suuntaan erilaisista TKIO-tarpeista ja priorisoinneista. Soiten tahto- ja tavoitetilän selkeästi esiin tuominen em. varten.
- Osaamiskeskustoiminnan yliopistoyhteyden vahvistaminen. Nyt SONet BOTNIA:n toiminnassa painottuu ammattikorkeakouluyhteys, joten tutkimuksellisesti tulee pullonkaula vastaan. Alun perin osaamiskeskusten rooli määritelty yliopistolliseksi. Mikä olisi Keski-Pohjanmaan mittakaavassa mahdollista? Osaamiskeskusten fyysisellä sijainnilla ei ole sinänsä merkitystä.
- Sen selvittäminen, miten osaamiskeskus integroituu Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle (Hyvinvointialueelle määritelty järjestämislain § 23:ssa tehtävät, ja niihin ei sisälly kaikki osaamiskeskusten nykyiset tehtävät)
- Yliopiston roolin selvittäminen, miten se rakentuu osaksi TKIO-toimintaa. Nyt yliopisto toiminnallisesti Keski-Pohjanmaalla mukana, mutta rakennetta ei ole määritelty.
- Soiten kaikille työntekijöille ymmärrys, että opiskelijoita pitää ottaa harjoittelujaksolle ja heitä tulee ohjata hyvin, jotta opiskelijalle syntyy kokemus, että tänne voisinkin tulla töihin

Kehittämisehdotukset

- Säännöllisesti kokoontuvat työryhmät ja yhteinen keskustelu
- Kansallinen hyvinvointialueiden alueellisista toimijoista muodostuva verkosto, jossa sosiaalialan osaamiskeskukset ja perusterveydenhuollon yksiköt voivat olla perustana, joka täydentäisi korkeakouluyhteistyöllä
- Riittävän monipuolisen osaamisen ja asiantuntemuksen varmistaminen hyvinvointialueen TKIO-toiminnassa. Eri substanssialueiden ja menetelmien asiantuntemus huomioon.
- Eri toimijoiden TKIO-toimintaa kokoavaa yhteistyötä, saattamalla erilaista osaamista, näkökulmia ja menetelmiä yhteen, voidaan tuottaa uudenlaisia innovaatioita
- Sopimuksen laatiminen alueyhteistyöstä ja –rahoituksesta yliopistokeskuksen ja hyvinvointialueiden kesken, sopimuksella sovitaan sosiaalityön opetuksesta, tutkimuksesta ja kehittämisestä
- SONet BOTNIA voi osaltaan koordinoita sisäistä ja hyvinvointialueiden välistä TKIO-toimintaa ja siihen liittyviä yhteistyörakenteita
- Erikoistumisopintojen ja harjoittelujen tekomaailman mahdollisuus on tärkeä Soiten veto- ja pitovoiman kannalta. Lääketieteen opiskelijoille tulee tarjota riittävästi harjoittelupaikkoja ja

ohjausta OYS ERVAn eri keskussairaaloihin. Sitä kautta opiskelijat tutustuvat erilaisiin paikkoihin ja tekevät ratkaisuja oman tulevaisuutensa suhteen. Myös sosiaalityöntekijöiksi koulutautuvia koskee sama asia, sillä iso osa Lapin yliopistossa ja Kokkolan yliopistokeskuksessa sosiaalityöntekijäksi koulututtavista tulee muualta.

- TKIO-työryhmän menettelytavat: avoimuus ja luottamus, edellisen kokouksen muistiot toimitetaan seuraavan kokouksen osallistujille

Liite 5. Hanketoiminta Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymässä vuonna 2022

Soiten hallinnoimat hankkeet ja osahankkeet	Kesto
RRF - kestävä kasvu (STM)	4/22-12/22
Soite 2.1 sote-keskus (STM)	1/20 - 12/23
Soite 2.0 Rakenneuudistus (STM)	6/20 - 12/21
KP Työkykyhanke (STM)	8 /20 - 12/22
KOTIIN-hanke (STM)	1/22-12/23
Meidän mielessä (STM)	10/20-12/22
Pohjoinen lastensuojelu 2020-2022 (STM, hallinnoi Poske)	1/21- 12/22
Palliativisen hoidon kehittäminen (STM, hallinnoi ppshp)	11/21-12/23
PÄKÄ, päihteitä käyttävien ..vauvaperheiden... (STM, hallinnoi ppshp)	1/22-12/23
ENTER! Eteenpäin elämässä (ESR)	4/19 - 3/22
Kehva- Green Care -osallisuus (ESR, Centria)	8/18 - 8/21
TASOS - taloudellinen toimintakyky (ESR, JYU/ KYC)	11/20 - 2/23
Vallaton vammaistyö (ESR, Centria)	9/21 - 8/23
Hankkeet joissa Soite yhteistyökumppani ja osarahoittaja	
ROBOSOTE (EAKR) / Centria	9/19-8/22
TEHO (EAKR) / JYU / KYC	5/18-4/21
Kansa -koulu IV (STM) / SONet BOTNIA	4/20 - 10/21
Yhdessä aikuisuuteen (ESR) /SONet BOTNIA	10/20 - 12/22
Psykos menetelm+ OT koord. (STM,ppshp)	1/22-12/23
Lisäksi Soite on yhteistyökumppani ainakin 11 hankkeessa ilman Soiten osarahoitusta, mm. STEA-rahoitteisia yhdistyksien hankkeita. Soite on tutkimusalueena kuudessa v. 2021 alkaneessa sosiaalialan VTR -tutkimuksessa.	

Liite 6. TKIO-toimintamallin aineistonkeruu ja valmistelutyöryhmä

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen TKIO –toimintamallia varten haastateltiin seuraavat tahot ja henkilöt (organisaatiot ja asiantuntijat haastatteluhetken tehtävän mukaan). Haastattelut toteutettiin 1-2 tunnin teemahaastatteluina.

Sisäinen TKIO (Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina.)

Ahonen Liisa	Ikääntyneiden palvelujen muutosagentti, Soite
Blanco Sequeiros Andreas	toimialuejohtaja, perheiden palvelut, Soite
Dabnell Pirjo	johtajaylilääkäri, Soite
Hautala-Jylhä Pirjo-Liisa	johtajaylihoitaja, Soite (5/2019 saakka)
Heikkilä Eija-Liisa	henkilöstöjohtaja, Soite
Hämäläinen Pasi	talousjohtaja, Soite
Isokoski Maria	koulutuspäällikkö, Soite
Kaivosoja Matti	klininen asiantuntija, Soite
Kellokoski-Kari Eija	muutosjohtaja, Soite
Korkiakoski-Västi Minna	toimitusjohtaja, Soite
Koskinen Tommi	talouspäällikkö, Soite
Kurikkala Piia	johtajaylihoitaja, Soite (6/2019 alkaen)
Lång Saara	kehittämissuunnittelija, Soite
Nevalainen Henri	hyvinvointikoordinaattori, Soite
Oikarinen-Nybacka Tarja	sosiaalijohtaja, Soite
Paasila Pasi	turvallisuuspäällikkö, Soite
Pikkarainen Hannu	suunnittelupäällikkö, tietoturavastaava, Soite
Salminen Jussi	osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö, Soite
Seppinen Lotta	yleislääketieteen ylilääkäri, Soite
Timonen Sari	laatupäällikkö, Soite
Tornberg Kalle	tilastoasiantuntija, Soite

Ulkoinen TKIO (Haastattelut toteutettiin yksilö- tai ryhmähaastatteluina.)

Centria ammattikorkeakoulu: johtaja (opetus) Jennie Elfving, johtaja (TKI) Marko Forsell, vs. TKI-päällikkö (yrittäjyys ja hyvinvointi) Daniela Mårtensson, lehtori (sosiaaliala) Tarja Mäkitalo

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius: sosiaalityön professori Aila-Leena Matthies, yliopiston lehtori Kati Turtiainen, yliopiston opettaja ja projektipäällikkö Sirpa Karjalainen

Keski-Pohjanmaan liitto: maakuntajohtaja Jyrki Kaiponen, Marja-Leena Mikkonen-Karikko, strategiapäällikkö Marita Mutka, elinvoimajohtaja Teppo Rekilä, yhteyspäällikkö Anne Sormunen

Kpedu: kehityspäällikkö Harri Lundell; toimialapäällikkö sosiaali- ja terveysala ja kasvatusta Suvi Päivärinta

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos: pelastuspäällikkö, it-asiantuntija Jukka Kangasvieri, pelastuspäällikkö Antti Kätevä

Pohjanmaan TE-toimisto: palvelujohtaja (työnvälitys- ja yrityspalvelut) Perttu Kellomäki, palveluesimies, Elina Pihlaja

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri: hallintoylilääkäri Terhi Nevala, tutkimus- ja arviointiyli­lääkäri Miia Turpeinen

Sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA: kehitysjohtaja Arto Rautajoki

Soiten SoTe -TKIO valmistelutyöryhmässä mukana olleet tahot ja henkilöt:

Eija Kellokoski-Kari, muutosjohtaja, Soite, puheenjohtaja

Johanna Jansson, TKI-päällikkö, Yrittäjyys ja hyvinvointitiimi, Centria amk

Aila-Leena Matthies, sosiaalityön professori, Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Suvi Päivärinta, sosiaali- ja terveysalan toimialajohtaja, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä

Miia Turpeinen, yliopistosairaalan johtaja, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Arto Rautajoki, kehitysjohtaja, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA

Tuula Rajaniemi, vs. johtajaylilääkäri, Soite

Piia Kurikkala, johtajaylihoitaja, Soite

Tarja Oikarinen-Nybacka, sosiaalijohtaja, Soite

Maria Isokoski, koulutuspäällikkö, Soite

Tuorila Tuija, kehittämiskoordinaattori, Soite, valmistelutyön koordinoija

Iiris Juvansuu, kehittämispäällikkö, SONet BOTNIA ja Soite, valmistelutyön koordinoija, sihteeri